

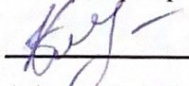
МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

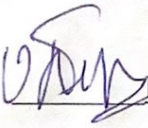
ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

На тему: «Розвиток небанкінгу в Україні»

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, групи ФМФз-22-1,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»,

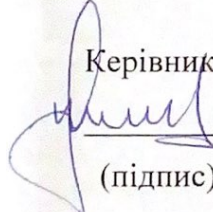
освітня програма Фінансові технології

 Баранової Катерини Олексіївни
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

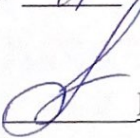
Науковий керівник Пернарівський Олександр Васильович, к.е.н.,
доцент

(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної програми

 Корнєєв Володимир Вікторович, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансових ринків та технологій
протокол від «15» 09 2024 № 9

Завідувач кафедри Береславська Олена Іванівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 1. 19.01.2024 Бердєвська В.С.
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

До захисту 15.01.24 [підпис]
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту

4 29.02.2024 [підпис]
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії:

[підпис] Тришостка Л.О.
(підпис) (ініціали, прізвище)

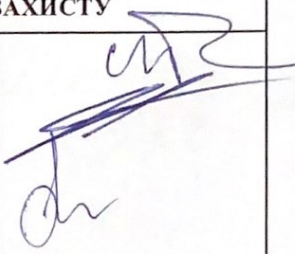
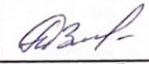
Члени комісії:

[підпис] Береславська О.І.
(підпис) (ініціали, прізвище)

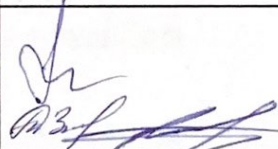
[підпис] Корнєєв В.В.
(підпис) (ініціали, прізвище)

[підпис] Вергелюк Ю.Ю.
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	21		
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	36		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	48		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
48	C	4	09.02.24	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет фінансів та цифрових технологій
Кафедра фінансових ринків та технологій
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітня програма «Фінансові технології»

Затверджую
Завідувач кафедри Олена КОВАЛЕНКО

« 15 » листопада 2022

**Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти
Баранова Катерина Олексівна
(прізвище, ім'я, по батькові)**

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи

Розвиток необанкінгу в Україні

Затверджена наказом ректора від «15» 11. 2023 №1208

2. Строк здачі закінченої роботи

01.11.2023

3. Цільова установка

Дослідження та аналіз факторів, що впливають на розвиток необанківських послуг в Україні та світі, встановлення ключових проблем та питань законодавчого регулювання розвитку необанків в Україні та визначення шляхів вирішення проблем необанків та перспективи їх розвитку в Україні.

Мета оботи

Теоретичне та практичне узагальнення розвитку необанкінгу та дослідження впливу впровадження необанків у банківську сферу України.

Об'єкт дослідження

Система економічних відносин, яка виникає у процесі розвитку необанкінгу в Україні.

Предмет дослідження

Розвиток необанкінгу в Україні

4. Вихідні дані до роботи

Статистичні дані, регуляторні акти, огляд сучасних технологій, які використовуються в необанківгових рішеннях, перелік та опис компаній, які надають необанківські послуги, міжнародний вплив.

5. Перелік графічного матеріалу

Схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

Розділ 1. Теоретико-методичні аспекти розвитку необанкінгу

1.1. Сутність необанкінгу як феномену цифрової економіки

1.2. Чинники та основні моделі розвитку необанкінгу

Розділ 2. Аналіз стану та тенденції розвитку необанкінгу в Україні

2.1. Історія необанкінгу в Україні та роль фінтех-компаній у їх розвитку

2.2. Характеристика діяльності та аналіз конкурентоспроможності необанків в Україні.

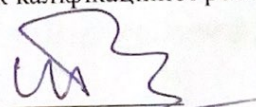
Розділ 3. Проблеми та пріоритети розвитку необанкінгу України: закордонний досвід та українська перспектива.

7. Календарний план виконання роботи

№ п/ п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1	Підготовка 100% кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	29. 09. 2023	29.09.2023
2	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку керівнику	31.10.2023	31.10.2023
3	Попередній захист кваліфікаційної роботи	11-22.12.2023	22.12.2023
4	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	18-22.12.2023	21.12.2023
5	Рецензування кваліфікаційної роботи	26-29.12.2023	27.12.2023
6	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	01.11.2023 – 04.12.2023	04.12.2023
7	Захист кваліфікаційної роботи	09.02.2024	09.02.2024

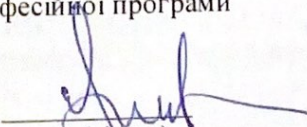
8. Дата видачі завдання «15» 11 2022

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

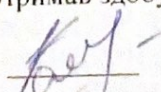
Пернарівський О. В.
(прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Корнєєв В. В.
(прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

(підпис)

Баранова К. О.
(прізвище, ініціали)

Анотація

Розвиток необанкінгу в Україні

Мета роботи полягає в теоретичному та практичному узагальненні розвитку необанкінгу та дослідженні впливу впровадження необанків у банківську сферу України.

Завданнями роботи є:

- Дослідити сутність необанку як феномену цифрової економіки
- Визначити чинники та основні моделі розвитку необанкінгу
- Проаналізувати стан та тенденції розвитку необанкінгу в Україні
- Визначити основні проблеми та пріоритети розвитку необанкінгу в Україні.

Предметом дослідження є розвиток необанкінгу в Україні.

Об'єктом дослідження виступає система економічних відносин, яка виникає у процесі розвитку необанкінгу в Україні.

За результатами дослідження сформульовані основні шляхи вирішення проблем необанків та перспективи їх розвитку в Україні.

Одержані результати можуть бути використані для формулювання стратегій розвитку фінтех-компаній та фінансових установ, вироблення ефективних політик регулювання необанківських послуг, а також для вдосконалення взаємодії між секторами фінансів та технологій з метою стимулювання інновацій та покращення фінансової інфраструктури України.

Кваліфікаційна робота містить 57 сторінок, 6 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел з 51 найменувань, 1 додатків.

Ключові слова: необанкінг, фінтех, інтернет-банкінг, електронні платежі системи, фінансова грамотність, інновації, цифрова економіка.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023.

Рік захисту роботи 2024.

Abstract

Development of Non-Banking in Ukraine

The purpose of this work is to theoretically and practically summarize the development of non-banking and investigate the impact of introducing non-banks into the banking sector of Ukraine.

The tasks of the work are:

- Investigate the essence of non-banking as a phenomenon in the digital economy.
- Determine the factors and main models of non-banking development.
- Analyse the current state and trends of non-banking development in Ukraine.
- Identify the main problems and priorities for the development of non-banking in Ukraine.

The subject of the study is the development of non-banking in Ukraine.

The object of the research is the system of economic relations that arises in the process of non-banking development in Ukraine.

Based on the research results, the main ways to address non-banking issues and prospects for their development in Ukraine are formulated.

The obtained results can be used to formulate development strategies for fintech companies and financial institutions, develop effective policies for regulating non-banking services, and improve the interaction between the finance and technology sectors to stimulate innovation and enhance the financial infrastructure of Ukraine.

The qualification work consists of 57 pages, 6 tables, 6 figures, a list of 51 references, and 1 appendix.

Keywords: non-banking, fintech, internet banking, electronic payment systems, financial literacy, innovation, digital economy.

The year of completion of the qualification work is 2023.

The year of the thesis defense is 2024.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НЕОБАНКІНГУ	5
1.1. Сутність необанкінгу як феномену цифрової економіки	5
1.2. Чинники та основні моделі розвитку необанкінгу	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НЕОБАНКІНГУ В УКРАЇНІ	22
2.1. Історія необанкінгу в Україні та роль фінтех-компаній у їх розвитку	22
2.2. Характеристика діяльності та аналіз конкурентоспроможності необанків в Україні	26
-РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ НЕОБАНКІНГУ УКРАЇНИ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКА ПЕРСПЕКТИВА	39
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	51

ВСТУП

Сучасні банки перестають бути тільки банками у традиційному розумінні і виходять за рамки фінансової галузі. Якщо раніше банки отримували прибуток лише за рахунок покращення стандартних моделей обслуговування клієнтів, то вже зараз змінюються самі моделі взаємодії банків з клієнтами. Саме тому в сучасному світі з'явилася потреба у нових, інноваційних типах – необанках.

В даний час банківський сектор по всьому світу зазнає радикальних змін, що пов'язані з тотальною цифровізацією практично всіх економічних процесів. У таких умовах традиційним банкам все складніше утримувати перевагу у боротьбі за клієнтів із більш інноваційними компаніями. Спостерігається повсюдне виникнення та розвиток цифрових банків або «необанків», які надають більшу частину послуг через мобільні програми та сайти. Як правило, такі кредитні організації не мають в своєму розпорядженні розгалужену систему офісів, а більша частина спілкування з клієнтом відбувається онлайн.

Конкуренція українського банківського секторі, навіть за умов воєнного стану, дуже велика. Для залучення клієнтів банкам потрібно знаходити нові, інноваційні шляхи розвитку. Крім того, банківський сектор зазнає тиску з боку фінтех компаній, які різними шляхами прагнуть витіснити традиційний банкінг, пропонуючи споживачам фінансових послуг комфортні цифрові сервіси. Подібні проекти дедалі частіше називають «необанками». У розпал трансформації, яку переживає фінансовий сектор, на ринку з'являються нові гравці – необанки, з грецької «молодий, новий банк», які створюють конкуренцію традиційними кредитними установами. Розвиток необанків є необхідною умовою сучасного суспільства. Воно знижує операційні витрати взаємного обміну борговими зобов'язаннями, розширює канали переміщення грошей та розвиває сферу банківських операцій та послуг.

Розвиток необанків є необхідною умовою сучасного суспільства. Воно знижує операційні витрати взаємного обміну борговими зобов'язаннями, розширює канали переміщення грошей та розвиває сферу банківських операцій та послуг.

Дослідженню проблеми цифрової трансформації банківського сектора присвячені роботи як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників та економістів, серед яких B. King [43], C. Skinner [49], J. Ginovsky [41], A. Lipton, D. Shrier, A. Pentland [44], L. Wewege [51], В.В. Федина [29; 30], Л.М. Богріновцева [30], М.О. Житар, В.С. Зелінська [11] та ін.

Більшість науковців вважають, що такі FinTech-стартапи, як «необанки», міцно завойовують своє місце на ринку банківських послуг, проте й досі існує низка проблем, які не дають змоги впровадити їх у щоденну практику. Тому вважаємо за потрібне детальніше дослідити питання сутності необанку, його можливостей, перспективи розвитку та проблеми, пов'язані з ними у світі та в Україні.

Метою дослідження є теоретичне та практичне узагальнення розвитку необанкінгу та дослідженні впливу впровадження необанків у банківську сферу України.

Об'єкт дослідження: система економічних відносин, яка виникає у процесі розвитку необанкінгу в Україні..

Предмет дослідження: розвиток необанкінгу в Україні.

Для вирішення поставлених у роботі завдань використовувалися наступні методи: економічного аналізу, синтезу, порівняння, аналогії, наукової абстракції, історичного, табличного, класифікації, спостереження, групування, узагальнення та прогнозування.

Науково-практична значимість одержаних результатів: в роботі досліджено світовий досвід необанкінгу, визначено основні тенденції та регулювання розвитку необанкінгу в Україні та у світі. Встановлено ключові проблеми та питання законодавчого регулювання розвитку необанків в

Україні та визначено шляхи вирішення проблем небанків та перспективи їх розвитку в Україні.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НЕОБАНКІНГУ

1.1. Сутність необанкінгу як феномену цифрової економіки

В умовах постійного вдосконалення інформаційних технологій на першому плані з'явилося досить нове поняття «цифрова економіка». Нове інформаційне середовище змушує традиційні підприємства змінювати уклад своєї діяльності. Незалежно від сфери діяльності перед організаціями відкриваються нові можливості, з'являються нові підходи до вирішення як наукових, так і практичних проблем. Компаніям необхідно розуміти, що перехід на нові технології є необерненим і для того, щоб залишатися конкурентоспроможними, потрібно інтегрувати сучасні технології в повсякденні бізнес-процеси. Єдине розуміння феномена цифрової економіки допоможе скласти цілі та завдання для здійснення діяльності в економічному, соціальному, культурному та гуманітарному середовищі суспільства, а також зрозуміти які тенденції формуватимуться.

Поняття «цифрова економіка» найчастіше використовується як процес початку четвертої промислової революції, коли у науковому середовищі стали формуватися явлення про четверту промислову революцію (індустрія 4.0). Остання революція передбачає новий тип виробництва за допомогою впровадження кіберфізичних систем [8, с. 141].

Наукове середовище ще не сформувало однозначного визначення поняття цифрова економіка, хоча ця галузь вивчення має високу актуальність та практичну значимість. Причина такого становища криється в випереджальному розвитку цифрових практик: багато з них змінюється до того, як виявляється зафіксованим, і література дуже швидко застаріває.

Вперше термін «цифрова економіка» був вжитий у 1995 року американським ученим з Массачусетського університету Ніколасом

Негропонтє для розмежування можливостей нової економіки порівняно зі старою, оскільки у той період інтенсивно почали розвиватися розробки у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Фактично кожна сфера людської життєдіяльності тією чи іншою мірою змінилася внаслідок відкриття та розвитку ІКТ [12, с. 87].

У цей час Дон Тапскотт, автор книги «Електронно-цифрове суспільство: плюси і мінуси епохи мережевого інтелекту» (1995г) визначив цифрову економіку як: «економіка, що базується на використанні інформаційних комп'ютерних технологіях». Автор сфокусований на тому, що завдяки новим технологіям формується новий тип бізнесу. З того часу академіки та інститути відточують систему та межі цифрової економіки.

Томас Мезенбург (2001) представив п'ять основних складових цифрової економіки:

- інфраструктура електронного бізнесу (e-business infrastructure) – обладнання, програмне забезпечення, телекомунікації, мережі, людський капітал тощо.
- електронна комерція (e-commerce);
- приріст цінності традиційних галузей з допомогою використання цифрових технологій (firm and industry structure);
- відмінність у цінності робочої сили цифрової економіки порівняно з традиційною (demographic and worker characteristics);
- зміни в доданій вартості продукції та послуг цифрової економіки (Price behavior) [22, с. 8].

Автор Т. Мезенбург уперше чітко сформував компоненти, що властиві цифровій економіці. Однак фокус скоріше спрямований на самі компоненти цифрової економіки та можливість виміру феномена електронного бізнесу, ніж на суть поняття. Угрупування компонентів всебічно намагається розкрити цифрову економіку, проте кількісно оцінити можна лише два перших компоненти, а у вимірі трьох наступних неминучі похибки.

З середини 2000-х у період масштабного поширення соціальних мереж та активного розвитку інтернет-інфраструктури очевидним стало, що 5 аспектів Мезенбурга є невичерпними.

Світовий банк дав таке трактування: цифрова економіка - система економічних, соціальних і культурних відносин, заснованих на використанні цифрових інформаційно-комунікаційних технологій.

Британський економіст М. Скілтон визначає цифрову економіку як: частина нової, цифрової екосистеми і визначає її як сукупність віртуальних ресурсів і цифрових транзакцій, що здійснюються на ринках, а також компаній, ресурсів і послуг, що збільшують ВВП і розмір чистих активів [48]. При цьому під цифровою екосистемою мається на увазі об'єднана взаємодія технологій у ринковій та бізнес-діяльності, що сприяє виникненню нового типу споживачів, бізнесу, ринкової кон'юнктури та досвіду взаємодії.

Уряд Австралії визначає цифрову економіку як «глобальна мережа економічних та соціальних видів діяльності, що підтримуються завдяки таким платформам, як інтернет, а також мобільні та сенсорні мережі». Цифрове середовище сприймається як основний елемент. Фокус орієнтований заходи державної підтримки розвитку цифрової економіки [34].

Уряд Великобританії дає таке трактування: цифрова економіка – виробництво цифрового обладнання, видавнича діяльність, медійне виробництво та програмування.

Лідери групи G20 у документі «G20 Програма з розвитку та співробітництва у сфері цифрової економіки» визначили цифрову економіку як «широкий діапазон видів економічної активності, до яких належить використання оцифрованої інформації та знань як ключовий фактор виробництва, сучасних інформаційних мереж як важлива галузь діяльності, а також ефективне використання інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) як важливий чинник економічного зростання та оптимізації економічної

структури» [40]. У цьому визначенні дається акцент на типах економічної діяльності, функціонуючим завдяки інтелектуальним мережевим ІКТ.

Згідно з OCED, «цифрова економіка – це загальний термін, який використовується для опису ринків, орієнтованих цифрові технології» [42]. Тобто в цьому розумінні термін охоплює весь спектр економічної, соціальної, культурної діяльності, яку підтримує Інтернет, і пов'язаних з ним ІКТ.

Оксфордський словник трактує це визначення як «економіка, яка головним чином функціонує за рахунок цифрових технологій, особливо електронних транзакцій, які здійснюються з використанням інтернету».

Актуальним питанням цифрова економіка є у багатьох дослідницьких центрах. Так, наприклад, дослідницький центр журналу «Economist» та компанія IBM дають таке визначення: «економіка, здатна надати високоякісну ІКТ-інфраструктуру та мобілізувати можливості ІКТ на благо споживачів, бізнесу та держави».

На думку аналітиків Gartner, «цифрова економіка – це створення, споживання та управління цінністю, пов'язаною з цифровими продуктами, послугами та активами в організаціях».

Консультанти Boston Consulting Group вважають, що «цифрова економіка – це використання можливостей онлайн-комунікацій та інноваційних цифрових технологій усіма учасниками економічної системи – від окремих людей до великих компаній та держав» [32, с. 22]

Журнал Forbes визначає цифрову економіку як «стратегічна концепція, здатна кардинально підвищити операційну ефективність та продуктивність підприємств на основі тісного взаємозв'язку їхніх операційних процесів та інноваційних технологій: хмарних обчислень, інтернету речей, передиктивної аналітики та корпоративної мобільності при забезпеченні необхідного рівня безпеки» [33, с. 17].

Таким чином, із наведених визначень видно, що є два розуміння цифрової економіки. У вузькому значенні вона трактується як різновид

комерційної діяльності, що відбувається в електронному просторі (електронна торгівля, гроші та банкінг, онлайн послуги). У широкому сенсі під цифровою економікою розуміють це визначення, як трансформацію всього соціуму, оскільки у сфері людської діяльності відбувається активне використання ІКТ, які безсумнівно змінює спосіб життя.

Ефективна діяльність комерційних банків є найважливішою умовою подальшого економічного розвитку і багато в чому визначає темпи зростання всієї української економіки. У міру вдосконалення ринкових умов господарювання у національної банківської системи виникає потреба впровадження інноваційних інформаційних технологій, сучасних методів та моделей управління, спрямованих на підвищення її конкурентоспроможності. Розвиток необанків є необхідною умовою сучасного суспільства. Воно знижує операційні витрати взаємного обміну борговими зобов'язаннями, розширює канали переміщення грошей та розвиває сферу банківських операцій та послуг [15, с. 2].

З переходом світової спільноти на інноваційні інформаційні технології та фінансові інновації створюються й нові банки, які отримали назву необанки або віртуальні банки. Необанк – новий банк. Корінь «нео» у перекладі з грецької означає «молодий» та «новий», тобто новий банк.

Необанк – це вдосконалений банк, створений і що функціонує без прикріплення до певного місця, тобто. працюючий на цифрових платформах. Він надає свої послуги клієнтам в онлайн-режимі з будь-яких смартфонів, планшетів та персональних комп'ютерів [5, с. 291]. Необанк ще називають віртуальним чи директ-банком. Ідея появи такого банку виникла з метою якнайкраще задовольнити потреби клієнта та уникнути проблем, які виникають при роботі зі звичайними кредитними організаціями. Безумовно, щоб така система розвивалася так, як потрібно, має бути добре розвинена економіка та технологічна сфера держави, створена та злагоджена законодавча база і, найголовніше, довіра клієнтів. Щоб користуватися таким банком,

достатньо зайти на його офіційний сайт або встановити програму на свій цифровий носій. Сайт або додаток необанку є його головним та єдиним відділенням. До переваг такого банку можна віднести:

- мінімум витрат на будівництво, ремонт головного офісу та філій, оскільки банк створюється на цифровій платформі в інтернеті;
- мінімум витрат за ведення документообігу, вся документація ведеться в онлайн режимі;
- ведення та управління операціями по рахунку у зручний час, у зручному місці будь клієнт вдома, в офісі, у пробці та з будь-якого цифрового носія (смартфон, планшет, персональний комп'ютер);
- позбавлення клієнта від очікування у черзі у питаннях роботи;
- швидкість та легкість контролю за станом рахунку в режимі онлайн, отримання консультацій фахівців банку у будь-який зручний час, де б ви не знаходилися;
- конфіденційність;
- доступність та ін. [8, с. 142].

Однак є також перешкоди, які стримують темпи розвитку необанків. Серед них можна виділити як проблеми з боку банку, так і з боку клієнта:

- витрати створення та використання додатків і спеціалізованих програм, сайтів обслуговування клієнтів;
- значні витрати на розробку та впровадження надійного захисту від кібершахраїв та вірусних програм;
- недостатність інвестиційного капіталу;
- великі початкові вкладення коштів у розвитку необанка;
- при проблемі на сервері робота з рахунком і документами може зупинитися на невизначений період до її усунення;
- недовіра юридичних осіб, фізичних осіб, а також малого та середнього бізнесу до банків загалом та необанків зокрема;

– низький рівень фінансової грамотності населення та елементарних знань основ банківської справи [8, с. 143].

Так, наприклад, J. Ginovsky [41] у своїй роботі наголошує на тому, що в результаті цифрової трансформації банки можуть отримувати певні вигоди та підвищувати ефективність взаємодії з клієнтами. М.О. Житар, В.С. Зелінська [11] описують основні технології цифрової трансформації, серед яких виділяють електронні платіжні системи, цифровий банкінг, використання штучного інтелекту, робоедвайзинг та інші. Складнощі запровадження цифрового банкінгу, його переваги та недоліки, а також основні тенденції розвитку у своїй роботі [10] розглядає Л.В. Гут.

А.С. Березан та О.М. Козлянченко розкрито основні тенденції розвитку нових фінансових технологій, виявлено причини їхнього активного проникнення в сектор фінансових послуг, виробничу сферу та державні організації, проаналізовано різні прогнози розвитку фінансових технологій у світі, у тому числі необанків [4].

У роботах В.В. Федина [29] та Л.М. Богріновцевої [30] досліджено передумови виникнення та розвитку банків нового покоління, визначено їх відхилення від традиційних банків, напрями надходження доходів та шляхи завоювання частки на ринку. Відзначено, що необанки на відміну від традиційних можуть бути більш гнучкими і креативними у створенні партнерств з небанківськими організаціями, відповідно це може підвищити прибутковість і знизити залежність від традиційних джерел банківського доходу.

У дослідженнях Я.В. Бахарєва наголошує на тому, що з часом необанки витіснять з ринку банківських послуг традиційні банки з відділеннями та великим штатом службовців, всі операції здійснюватимуться через Інтернет шляхом впровадження ефективних фінтех-розробок [2]. Однак Р.Ю. Белозуб вважає, що завоювання банківського ринку сучасними фінансовими онлайн технологіями стримується, насамперед, віковими обмеженнями, оскільки

молоде покоління швидше освоює технологічні новинки, чого не скажеш про людей старшого покоління, які віддають перевагу традиційному відвідуванню банківського відділення [3]. Із наведеного встановлено, що в даний час інтернет банкінг є основою ринкових відносин, опорою сучасної економіки, невід'ємним елементом ринкового розвитку, проте багато питань залишаються дискусійними і недостатньо опрацьованими, особливо щодо необанку, що підтверджує актуальність обраної теми дослідження та вимагає її подальшого розвитку.

Проаналізувавши позитивні та негативні сторони функціонування необанків, можна відзначити, що, незважаючи на велику кількість плюсів, є значні мінуси, які і стримують розвиток таких банків.

Необанки мають значне значення у цифровій економіці з кількох причин:

1) Інновації та технологічний прогрес. Необанки використовують передові технології, такі як штучний інтелект, машинне навчання, блокчейн та аналітика даних. Це дозволяє їм пропонувати новаторські та покращені фінансові рішення, які відповідають потребам цифровоорієнтованих клієнтів. Інновації необанків сприяють розвитку цифрової економіки, створюючи нові можливості для зручних та ефективних фінансових послуг.

2) Зручність та доступність. Цифрові банки забезпечують клієнтам легкий доступ до банківських послуг через мобільні додатки та онлайн-платформи. Це дозволяє людям виконувати фінансові операції у будь-який час та з будь-якого місця. Необанки також можуть бути особливо корисними для тих, хто не має доступу до традиційних банківських послуг, наприклад, у віддалених районах або країнах з недостатньою банківською інфраструктурою.

3) Покращення конкуренції. Введення необанків на ринок банківських послуг сприяє збільшенню конкуренції. Це стимулює традиційні банки до вдосконалення своїх послуг та впровадження інновацій, щоб зберегти та

привернути клієнтів. Конкуренція підтримує вдосконалення якості послуг, зниження вартості та прискорення інноваційного розвитку в банківській галузі.

4) Фінансова включеність. Необанки можуть відігравати важливу роль у забезпеченні фінансової включеності. Вони дозволяють людям без банківських рахунків або із складним доступом до традиційних банків отримати базові фінансові послуги. Це може полегшити їхню участь у господарському та фінансовому житті, збільшити можливості для збережень та кредитування, а також сприяти розвитку малого бізнесу.

Загалом, необанки приносять інновації, зручність та конкуренцію на ринок банківських послуг, сприяючи розвитку цифрової економіки та покращенню фінансової включеності. Отже, необанк, також відомий як цифровий банк або фінтех-компанія, є фінансовою організацією, яка надає банківські послуги через інтернет та мобільні додатки, зазвичай без фізичних філій або офісів. Він відрізняється від традиційних банків, які мають фізичну присутність, і пропонує інноваційний підхід до банківських послуг.

Необанки зазвичай працюють на основі передових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн і аналітика даних. Вони зосереджені на забезпеченні зручності, швидкості та доступності банківських послуг для своїх клієнтів. Такі компанії можуть пропонувати різні послуги, включаючи відкриття рахунку, здійснення платежів, кредитування, інвестування, страхування та управління фінансами.

Таким чином, сутність необанку полягає в тому, що він надає альтернативу традиційним банкам, дозволяючи клієнтам отримати доступ до банківських послуг швидко, зручно і безпечно за допомогою цифрових каналів зв'язку. Необанки зазвичай пропонують інноваційні функції, такі як особисті рекомендації, управління фінансовими цілями, аналіз витрат та багато іншого. Важливо відзначити, що хоча необанки не мають фізичних філій, багато з них

співпрацюють з традиційними банками або використовують їхні банківські ліцензії для забезпечення безпеки та дотримання банківських операцій.

1.2. Чинники та основні моделі розвитку необанкінгу

У сучасних умовах цифрова трансформація банківського сектора є найважливішою складовою становлення цифрової економіки. Впровадження цифрових технологій впливає на зміну бізнес-моделей і концепцій розвитку банківського сектора: від появи інтернет-банкінгу до становлення цифрових банків та необанкінгу. Розвиток необанкінгу зумовлено, з одного боку, скороченням витрат за рахунок використання дистанційних каналів обслуговування, можливістю оптимізації бізнес-процесів банку та посилення конкурентних позицій на ринку, з іншого боку – необхідністю індивідуального підходу до надання послуг клієнтам, затребуваністю здійснення необхідних операцій у реальному часі. В результаті дослідження виявлено основні стадії (табл. 1.1) розвитку необанків.

Таблиця 1.1

Стадії інноваційного розвитку необанків

Стадія	Період	Предмет інновацій
Цифровий банк 1.0: розвиток інтернет-банкінгу	1998-2002 рр.	Організація зв'язку електронною поштою, використання баз даних, впровадження систем управління взаємовідносинами з клієнтами
Цифровий банк 2.0: багатоканальна інтеграція технологій	2003-2008 рр.	Організація веб-рахунків, оплата рахунків у режимі реального часу, використання телефонії та чатів у роботі кол-центрів, створення сховищ даних
Цифровий банк 3.0: впровадження унікальних технологій	2009-2014 рр.	Взаємна інтеграція розрізнених каналів комунікації в єдину систему, розробка повноцінних програм для смартфонів, надання відеосервісів, використання хмарних сховищ даних, застосування технологій великих даних
Цифровий банк 4.0: використання інтернету речей	2015 р. – теперішній час	Впровадження цифрових банків та скорочення кількості традиційних відділень, взаємна інтеграція каналів розподілу та зв'язку з клієнтами, розвиток хмарної інфраструктури, персоналізована пропозиція послуг

Джерело: складено автором за даними [2; 18].

Фінансові технології, що динамічно розвиваються, як уже показує світова практика, є інструментом сталого розвитку, здатним підвищити ефективність фінансової галузі. Необанк є інноваційним цифровим банком, який створений без відділень, та функціонує у віртуальному просторі для надання послуг комплексного банківського обслуговування в онлайн-режимі з будь-яких мобільних пристроїв та персональних комп'ютерів. Необанкінг є цифровими технологіями надання комплексу послуг необанків з метою своєчасного задоволення повсякденних фінансових та інформаційних потреб клієнтів та підвищення ефективності банківської діяльності. Передумови виникнення необанків включають наступні фактори [13, с. 29]:

1) Розвиток цифрових технологій. Поява та широке поширення інтернету, мобільних телефонів та інших цифрових технологій створили умови для виникнення цифрових банків. Люди стали все більше користуватися онлайн-сервісами та мобільними додатками, і банківські послуги не стали винятком.

2) Зміна у споживанні послуг. Клієнти все більше очікують зручності та швидкості у наданні послуг. Традиційні банки з їхніми фізичними філіями та обмеженими годинами роботи не завжди задовольняють ці потреби. Клієнти шукають альтернативи, які дозволять їм отримувати банківські послуги на своєму розсуді та за власним графіком.

3) Поява фінтех-індустрії. Розвиток фінтех-компаній, які пропонують інноваційні фінансові послуги з використанням технологій, створив нову конкурентну силу в банківському секторі. Ці компанії, які часто називаються необанками, використовують технологічні переваги та гнучкість для надання привабливих послуг клієнтам.

4) Регуляторні зміни. У деяких країнах регуляторні органи впроваджують політику, спрямовану на сприяння інновацій в фінансовому секторі та підтримку конкуренції. Вони створюють сприятливе середовище для розвитку необанків, знижуючи бар'єри до входу та спрощуючи регуляторні вимоги.

5) Зміна вимог клієнтів. Сучасні клієнти хочуть більше контролю та персоналізації у своїх банківських послугах. Вони шукають індивідуальні рішення, які відповідають їхнім потребам та життєвому стилю. Необанки, які пропонують інноваційні функції та персоналізовані рішення, здатні задовольнити ці вимоги.

Враховуючи ці передумови, необанки виникли як відповідь на зміни в споживанні послуг та зростаючу потребу у цифрових та зручних банківських рішеннях.

Визначено чинники, що сприяють розвитку необанків [30, с. 3]:

1) Зростання цифрової грамотності. Збільшення числа людей, які володіють навичками використання цифрових технологій, сприяє популярності необанків. Зараз більшість людей мають доступ до смартфонів та Інтернету, що дозволяє їм зручно користуватися цифровими банківськими послугами.

2) Зміна споживацьких звичок. Сучасні клієнти шукають зручні та швидкі банківські послуги, які відповідають їхнім потребам. Необанки надають інноваційні функції, такі як миттєві платежі, персоналізовані рекомендації та аналіз фінансових даних, що привертають клієнтів.

3) Збільшення довіри до цифрових рішень. За останні роки споживачі стали більш комфортно співпрацювати з цифровими компаніями і довіряти їм свої фінансові дані. Зростання довіри до цифрових послуг, включаючи необанки, підтримує їхній розвиток.

4) Інноваційні технології. Швидкий розвиток технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, розпізнавання образів та голосу, дозволяє необанкам надавати переваги та унікальні функції. Використання цих інноваційних технологій приваблює клієнтів та сприяє росту необанків.

5) Регуляторний підхід. Деякі країни впроваджують регуляторні рамки, які сприяють розвитку необанків і стимулюють конкуренцію в банківській галузі. Наприклад, вони можуть спрощувати процес отримання ліцензій або надавати певні звільнення для інноваційних фінансових компаній. Ці чинники разом сприяють розвитку необанків та сприяють їхньому розвитку у сучасному фінансовому ландшафті.

Таким чином, можна відзначити, що сучасний світ не стоїть на місці, а щодня виробляє щось нове як у виробництві, так і в економіці загалом. Відповідно, і банківський сектор розвивається інтенсивно. Необанк – це банк сьогодення, який поступово впроваджується у наше життя, складаючи конкуренцію класичним банкам із багатовіковими традиціями. Послуги необанків мають великий попит у більш молодого покоління, яке швидше пристосовується до новітніх технологій. Старшому поколінню необхідно, перш за все, подолати свого роду психологічний бар'єр, щоб не виникало перешкод у взаємодії з онлайн банком. Звичайно, для переходу до таких банків необхідно не просто замінити фактичні відділення на онлайн-платформу, а й забезпечити високий рівень довіри клієнта до таких банків, підвищити

фінансову грамотність населення, налагодити безперебійну роботу технологічного обладнання, якісний індивідуальний підхід до кожного клієнта, необхідно також розробити відповідну нормативно-правову базу, порядок та умови ліцензування діяльності необанків.

Концепція необанку полягає у наданні банківських послуг з використанням цифрових технологій та інноваційних підходів, у порівнянні з традиційними банками. Основні риси концепції необанку включають:

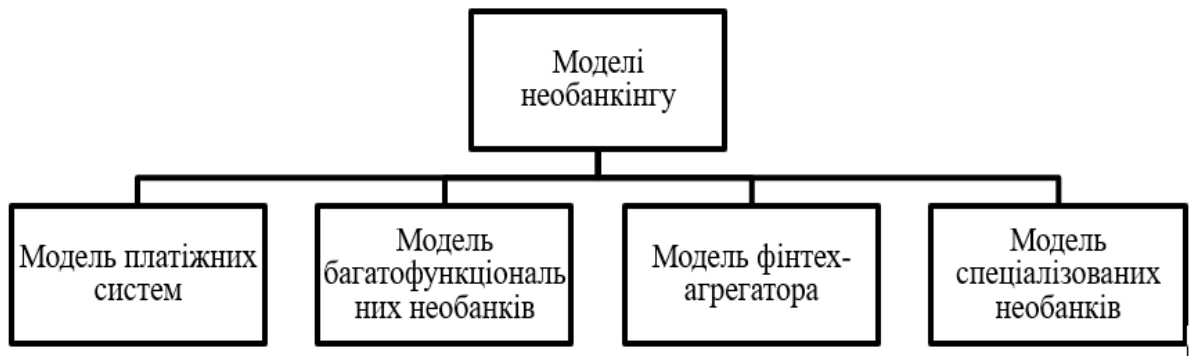
1) Цифровість. Небанки оперують переважно через онлайн-платформи та мобільні додатки, що дозволяє клієнтам отримувати доступ до банківських послуг через будь-який пристрій з підключенням до Інтернету [11, с. 82].

2) Інноваційність. Небанки використовують передові технології, такі як штучний інтелект, машинне навчання, блокчейн, розпізнавання образів та голосу, для поліпшення процесів взаємодії з клієнтами, аналізу даних та надання персоналізованих послуг.

3) Зручність та доступність. Небанки ставлять на перший план зручність для клієнтів, надаючи їм можливість виконувати банківські операції у будь-який час та з будь-якого місця. Вони також намагаються забезпечити простоту та швидкість у процесах відкриття рахунків, отримання позик та здійснення платежів.

4) Персоналізація. Небанки стараються надати персоналізовані рішення та послуги для кожного клієнта. Вони аналізують дані клієнтів та використовують їх для надання індивідуальних рекомендацій, підходу до кредитування та інших фінансових потреб.

5) Екосистема партнерів. Багато необанків працюють у форматі відкритих API, що дозволяє їм взаємодіяти з іншими фінансовими та технологічними компаніями. Це створює можливості для інтеграції додаткових сервісів та створення екосистеми партнерів для клієнтів.

Концепція необанку орієнтована на зміну підходу до надання банківських послуг, пропонуючи інноваційні та цифрові рішення, що відповідають потребам сучасних клієнтів.

Існує кілька моделей необанкінгу, які компанії можуть використовувати для надання фінансових послуг (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Моделі необанкінгу

Джерело: складено автором за даними [11; 23].

Охарактеризуємо моделі необанкінгу, які показано на рис. 1.1.

1) Модель платіжних систем. Деякі необанки спеціалізуються на наданні платіжних послуг, таких як електронні гаманці, миттєві перекази грошей, оплата рахунків і т. д. Вони часто працюють у партнерстві з іншими фінансовими установами, такими як банки або платіжні системи, для забезпечення доступу до фінансової інфраструктури.

2) Модель багатофункціональних необанків. Ці необанки надають широкий спектр банківських послуг, включаючи відкриття рахунків, позики, інвестиції, страхування, управління активами та інше. Вони можуть використовувати розумний аналіз даних і технології штучного інтелекту для надання персоналізованих фінансових рішень своїм клієнтам.

3) Модель фінтех-агрегатора. Деякі необанки діють як агрегатори фінансових послуг, збираючи різноманітні продукти та послуги від різних

фінансових компаній і пропонуючи їх своїм клієнтам. Вони можуть надавати доступ до банківських рахунків, кредитних карток, інвестиційних платформ, страхування та інших фінансових рішень в одному зручному інтерфейсі.

4) Модель спеціалізованих необанків: Деякі необанки спеціалізуються на певних сегментах ринку або конкретних фінансових послугах. Наприклад, це можуть бути необанки, спрямовані на мікропідприємців, самозайнятих осіб або молодих клієнтів. Вони надають спеціалізовані рішення та послуги, що відповідають унікальним потребам цих сегментів.

Ці моделі необанкінгу можуть варіюватися залежно від конкретної компанії та її стратегії. Важливо зазначити, що розвиток та розширення необанківського сектору продовжується, і нові моделі можуть з'являтися у відповідь на змінні потреби клієнтів та розвиток технологій.

У табл. 1.2 представлені чотири можливі моделі розвитку необанків, розроблені аналітиками компанії IBM на основі результатів дослідження зарубіжного ринку цифрового банкінгу [23]. Відповідно до моделі А традиційні банки обирають найбільш безпечну стратегію, створюючи новий бренд зі своїми пропозиціями, цінністю та продуктами.

Таблиця 1.2

Моделі розвитку необанків

Модель	Опис моделі	Учасники	Приклади банків
Модель А - цифровий банківський бренд Digital bank brand	Класичні банки з величезною кількістю успадкованих систем та бізнес-процесів відкривають нові бренди з унікальними пропозиціями та продуктами, створеними спеціально для молодшого покоління на основі використання банківської інфраструктури, що склалася	Цифрові банки, створені великими традиційними банками, які не зважилися змінювати свій брендинг через побоювання втратити існуючих клієнтів.	FRANK банк OCBC у Сінгапурі; LKXA від CaixaBank в Іспанії
Модель В - банк із цифровими каналами Digital bank channel	Цифрові банки використовують бек-офіс та банківську ліцензію існуючих банків та перепродують їх продукти через більш зручний інтерфейс користувача	Компанії, які вважають, що користувальницький досвід необхідно використовувати при	Moven у США;

		створення нових мобільних та онлайн-додатків.	
Модель С цифрова філія банку Digital bank subsidiary	Цифрові банки поєднують два підходи: цифровий користувальницький досвід і нові бізнес-процеси, організують окреме підрозділ для розробки гнучкої та модульної програмно-апаратної частини цифрового банку	Цифрові банки, створені великими класичними банками, вважають, що їхня діюча система організації бізнес-процесів виявилася занадто інертною для швидких та серйозних змін.	Hello Bank від BNP Paribas;
Модель D – повністю цифровий банк Digital native bank	Банки будують усі свої продукти на цифрових технологіях	повноцінні банки, які будують свої основні ціннісні пропозиції навколо цифрових технологій	Fidor Bank у Німеччині; Моно в Україні

Джерело: складено автором за даними [11; 18; 23].

Нові бренди часто позиціонуються як нові банки, однак, при можливості, вони використовують інфраструктуру своїх материнських компаній. Прикладами необанків, які вибрали цю модель розвитку, є FRANK – дочірня компанія сінгапурського OCBC, і необанк LKXA, створений іспанським CaixaBank, а також один із найінноваційніших банків Європи, який спочатку працював за банківською ліцензією Wirecard Bank.

Модель В була обрана американськими першопрохідниками необанківського руху мобільними банками Simple та Moven. Замість створення банку з нуля, ці послуги перепродують продукти інших реальних банків. Тому вони змушені перерозподіляти кошти клієнтів на застраховані рахунки цих банках.

Необанки моделі С на додаток до нових цифрових каналів також покладаються на гнучкіші та модульніші внутрішні системи, здатні надати клієнтам оптимізовану наскрізну взаємодію. Внутрішні системи дозволяють цим цифровим банкам впроваджувати інновації лише на рівні готового

продукту. Прикладом Digital Bank subsidiary є необанк Hello Bank (дочка французького BNP Paribas).

Необанки, які вибрали модель D Digital native bank, взаємодіють з клієнтами в основному за допомогою цифрових каналів. Деякі з таких банків не мають філій, деякі організують спілкування з клієнтами у фінансових центрах чи кафе, або спілкуються з ними за допомогою чатів у мобільних пристроях. Німецький інтернет-банк Fidor Bank, який надає банківські послуги з використанням соціальних мереж та інших інтернет-сервісів, і канадський банк Tangerine є яскравим прикладом моделі Digital Native Bank [23].

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. Необанки не мають фізичних філій, за використанням цифрових каналів зв'язку надають клієнтам доступ до послуг із використання інноваційних функцій. Встановлено наявність чотирьох різних моделей функціонування необанків, кожна з яких часто використовується у світовій практиці. Отримані результати свідчать про те, що сучасні інтернет технології дозволяють налагодити механізм надання цифрових банківських послуг навіть в умовах економічних і політичних обмежень. Для цього необхідно створити сприятливе нормативно-правове поле, розвиток конкуренції та сприяння з боку державних регуляторних структур.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НЕОБАНКІНГУ В УКРАЇНІ

2.1. Історія необанкінгу в Україні та роль фінтех-компаній у їх розвитку

Незважаючи на те, що термін «фінтех» знаходиться в центрі уваги, його значення, як і раніше, залишається неоднозначним. З одного боку, фінтех можна розуміти як фінансову послугу, в яку інтегруються технології, формуючи щось нове, що дає високу ефективність, зниження витрат, покращення бізнес-процесів. З іншого боку, термін використовується для позначення фінансових компаній та стартапів, які є посередниками у наданні фінансових послуг [26, с. 147].

Фінтех можна визначити як надання фінансових послуг і сервісів з використанням інноваційних технологій, таких як великі дані, штучний інтелект та машинне навчання, роботизацій, блокчейн, хмарні технології та багато іншого.

Передумовами для стимулювання та розвитку фінансових технологій є такі моменти:

- збільшення проникнення фінансових послуг за рахунок їх цифровізації;
- втрата довіри клієнтів до традиційного банківського сектору під час кризи 2008 року та посилення регулювання з боку НБУ;
- прагнення банків до партнерств зі стартапами та фінтех-компаніями;
- низька маржинальність банківських послуг [20].

Сектор фінтех (FinTech) є новою галуззю, що швидко розвивається, яка виникла на перетині секторів фінансових послуг і нових технологій. Учасники галузі створюють користувач-орієнтовані інноваційні рішення для

багатосегментного ринку фінансових послуг. Йдеться про такі сегменти, як роздрібний та корпоративний банкінг, страхування, брокеридж та ін. На цьому фоні активно розвиваються цифрові продукти – банківські, інвестиційні, страхові, гібридні – оформлювані та керовані переважно через дистанційні канали. У більшості випадків такі продукти та послуги – це «цифрові версії» вже існуючих умовно традиційних рішень. Доступ до таких рішень може бути здійснений, як правило, через веб-сайти або мобільні програми. Тут варто відзначити розвиток шерингового напрямку, тобто можливості залучити інших інтернет-користувачів до здійснення транзакцій (переважно через соціальні мережі).

Розвиток фінансових технологій змінює традиційні способи надання фінансових послуг, найбільше цей тренд спостерігається в наступних сегментах банківського сектора, представлених у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Основні сегменти банківського сектора, де застосовуються
фінансові технології**

Сегмент	Підсегменти
Платежі та перекази	Сервіси онлайн-платежів, сервіси онлайн-переказів, P2P-обмін валют, сервіси B2B-платежів та переказів, хмарні каси, смарт-термінали, сервіси масових виплат, процесинг платежів та підтримка платіжних каналів тощо.
Цифровий банкінг/необанкінг	Автоматизовані банківські системи та банківська інфраструктура, скорингові системи, цифрові сервіси та продукти, програма лояльності тощо.
Фінансування	P2P-споживче кредитування, P2P-бізнес кредитування та ін.
Управління капіталом	Програми та додатки з фінансового планування, алгоритмічна біржова торгівля, послуги цільових накопичень і т.д.
Підтримка бізнесу	Електронна бухгалтерія та фінанси, юридичні та маркетингові інструменти та ін.
Регулятивні технології	Ідентифікація клієнтів і перевірка даних, автоматизація обробки даних і відповідність стандартам, захист даних, аналіз ризиків і пропозиція можливих рішень та ін.

Джерело: [27]

Розвиток великої кількості технологій у сфері фінтеху, описаних вище, потребують контролю та регулювання. Держава та фінансові ринки вимогливо ставляться до банківських структур, є безліч правил, які банкам порушити не можна.

За умов розвитку фінансових технологій стає популярною модель необанків – це «повноцінні» банки з традиційним набором обслуговування (відкриття рахунків, кредитування, вклади тощо), але, як правило, без мережі фізичних відділень; для продажу продуктів та надання послуг, що використовують спеціальні мобільні програми, сайти, акаунти в соцмережах. Зручність банку нового покоління полягає у простому інтерфейсі, дистанційній потужній службі підтримки та зрозумілих тарифах. Необанк робить ставку на мобільні програми та біометричні технології, пропонуючи вхід за допомогою розпізнавання обличчя та голосу.

Поява необанків в Україні є закономірним процесом, що в першу чергу обумовлено цифровою трансформацією банківської галузі. Такі чинники, як розвиток фінансових технологій в Україні, затяжна пандемія COVID-19, повномасштабне вторгнення росії в Україну посприяли стрімкому розвитку необанків в Україні. Розвиток необанкінгу в Україні підвержений ризику технологічних збоїв або кібератак, наприклад DDoS-атаки, які можуть завадити небанкам працювати безперервно, що спрямовано на блокування входу до мереж, переривання або призупинення послуг хоста через віддалений контроль зловмисним програмним забезпеченням.

За ліцензіями в Україні працюють наступні українські необанків:

- O.Bank;
- Neobank;
- TodoBank;
- Izibank;
- Sportbank;
- Monobank (має нагороду «Необанк року» від FinAwards 2021).

Окремі українські банки мають власні онлайн-платформи: Ощад 24/7; Приват24; iPUMB; UniCredit Online.

Такі цифрові банки, як O.Bank, Neobank, TodoBank, Iziban та Sportbank були засновані після того, як на ринок вийшов Monobank (у 2017 році). Проте слід зазначити, що влітку 2022 року банк АТ «Мегабанк» (на його ліцензії працював необанк «Todobank») був визнаний Національним банком України неплатоспроможним. Відповідно до цього визнаного факту найближчим часом відбулось виведення з ринку необанків України цифрового банку «Todobank».

В останні роки все більше зростає інтерес до впровадження фінансових технологій, що змушує багато традиційних фінансових інститутів, таких як банки, розвивати свої бізнес-моделі у відповідному напрямку. На даному етапі розвитку банківського сектора можна помітити, наскільки швидко змінюється діяльність банків під впливом розвитку технологій, навіть можна сміливо заявити, що немає перспективи для тих банків, які ігнорують високі технології. Тому що банки, які використовують у своїй діяльності нові технології, залучають набагато більше клієнтів та отримують більше перспектив зростання та розвитку, на відміну від інших, які ризикують втратити свою клієнтську базу. Разом із змінами, що відбуваються у діяльності банків, помітно змінюються й очікування клієнтів щодо якості отримання банківських послуг та продуктів.

Слід наголосити, що фінтех-компанії не зможуть у найближчому майбутньому стати необанками, до того часу, доки:

- а) стануть діяти під правовою відповідальністю банку, будучи підконтрольними цим кредитним установам;
- б) не перетворюються на самостійні кредитні установи з ліцензією на банківську діяльність.

Сьогодні спостерігається тенденція активного застосування небанківських сервісів та надання їх практично всіма учасниками ринку [2].

Якщо в 2014 році це було в новинку як додатковий сервіс банку, то на даний момент наявність небанківських сервісів у банку перейшла в розряд *must have*. Варто зазначити, що пропозиція клієнтам банку небанківських послуг дозволяє досягти двох значних цілей: залучення нових і утримання старих (постійних) клієнтів.

Розвиток банками додаткових нефінансових послуг включає у собі переваги як банків, так клієнтів [5]:

- це веде до розширення лінійки товарів та послуг банку і може стати основою виділення банками нових напрямів бізнесу;
- це призводить до появи додаткового прибутку від продажу окремих платних нефінансових послуг або комплексного обслуговування;
- це спонукає збільшення лояльності до банку з боку населення, отже, у банку підвищується рівень впізнаваності бренду і зростає капіталізація.

Банки втрачають монополію надання традиційних фінансових послуг, а фінтех компанії збільшують свою роль фінансовому ринку. Партнерство банків та фінтех компаній виявляється результативним, коли фінтех-компанії надають послуги банкам на підставі аутсорсингу та інших договорів співробітництва. В інших випадках фінтех-компанії можуть мати короткостроковий успіх на ринку, але споживач через дуже невеликий час усвідомлює відсутність у таких компаній належної правої підтримки у питаннях збереження коштів та проведення транзакцій.

Отже, роль фінтех-компаній полягає у сприянні поступового розвитку сегменту необанків («повноцінні») банки з традиційним набором обслуговування) – нова сила фінтех-індустрії, яка в перспективі повинна змінити розміщення сил у глобальному фінансовому секторі. Наразі найбільш поширеною бізнес-моделлю необанків є обслуговування вузької цільової аудиторії.

2.2. Характеристика діяльності та аналіз конкурентоспроможності необанків в Україні

Необанки України є банківськими організаціями, які не взаємодіють зі споживачем фізично, що ведуть традиційний банківський бізнес. Необанки можуть як інтегрувати фінансові технології у свою діяльність шляхом купівлі стартапу/самостійної розробки, так і самостійно розвинути з стартапу. Фінансові технології використовуються необанками для покращення клієнтського інтерфейсу, цифровізації процесів, поглибленої аналітики та розширення продуктової пропозиції. Основними ризиками небаанків є ризики порушення інформаційної безпеки та всі типові ризики традиційних банків.

На сьогоднішній день Україні існує 6 стартапів, які можна віднести до небаанків, характеристики яких показано в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Характеристика небаанків України

Критерії	Найменування банку					
	Monobank	Izibank	Sportbank	O.Bank	Neobank	ToDoBank
Отримувач ліцензії	Універсал-банк (група ТАС)	ТАСком-банк	Оксібанк	Idea Bank	Concord Bank	Мегабанк
Розмір інвестицій, дол. США	2,0	2,0	1,0	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні
Відмінні риси	Перший небаанк України. Перший в рейтингу за популярністю серед клієнтів. Має чисту стратегію розвитку	Прямий конкурент Монобанку	Поставлена задача щодо створення спільноти серед тих, хто займається спортом, і надання їм фінансових послуг	Тільки безвідсоткові трансакції клієнтів, класичні послуги (розстрочка, кредити, депозити та власна карта) не впроваджувалися	Можливість ФОПам відкрити касовий апарат в телефон	Функції відкриваються для власників картки todobank

Джерело: [4; 5; 11]

Необанки України, які представлені в табл. 2.2, здійснюють свою діяльність за ліцензією класичних банків, що пропонують клієнтам використання власних мобільних додатків, низькі тарифи на обслуговування та кредитні продукти, високі депозитні ставки та мають окрему маркетингову стратегію розвитку.

Досліджуючи конкуренцію необанків України слід зазначити їх найбільші конкурентні переваги.

1) Monobank першим вийшов на ринок необанків України. Цей небанк працює на банківській ліцензії «Універсалбанк», який у свою чергу входить до групи ТАС.

Станом на 01.01.2022 року Monobank має більш 3 млн. клієнтів і займає третє місце за емісією карток в Україні за 2021 р. (більше випустили тільки державні банківські установи, як АТ «Ощадбанк» та АТ «КБ ПриватБанк».

Monobank пропонує вигідні тарифи з онлайн-кредитування, депозити і живу підтримку клієнтів 24/7, а також cash-back з обміном на реальні гроші.

Інвестиції склали 2 млн. дол. США. Прибуток складає 8,6 млн. дол. США на рік [21].

2) Izibank є дочірньою компанією групи ТАС. Небанк працює на ліцензії АТ «ТАСкомбанк» Можна користуватися в Google Play (андроїд), в iOS поки на стадії бета-тесту. Інвестиції складають 2 млн. дол. США.

Кешбек поширюється на всі операції, і пільговий період користування кредитними коштами найтриваліший – 72 дні. Запроваджена реферальна програма. У планах – емісія 250–300 тисяч власних карток Izibank. Причини, що змушують Izibank удосконалюватися, це конкуренція з Monobank, вибагливий клієнт та постійний технологічний розвиток.

3) Sportbank є спільним проектом ІТ-компанії Duvotech і компанії №1. Здійснює діяльність на базі ліцензії «Оксі Банк». Засновити мають на меті створити ком'юніті Sportbank і об'єднати навколо фінансових послуг всіх, хто має відношення до спорту, а також прищепити любов до спорту всім, хто

бажає. Додаток є доступним на iOS і Android. Інвестиції в проєкт складають 1 млн. дол. США. Кешбек складає 10%, але тільки на всі спортивні товари та послуги.

Реферальна програма за кожного запрошеного друга – від 55 до 105 грн, а запрошена людина отримує 55 грн на свій рахунок. Кредитний ліміт до 100 тис. грн. На початок 2021 року клієнтська база Sportbank складала понад 100 тис. клієнтів.

Sportbank зайняв вузьку нішу. Це дозволить в подальшому більш ретельно розвивати супутні сервіси, щоб це не перетворитися на дуже однобокий сервіс.

4) O.Bank, як необанк, є проєктом АТ «Idea Bank», відповідно працює на його ліцензії. Додаток необанку доступний на iOS і Android. Кешбек за основними операціями складає до 5%, а при покупках сервісів Google і Apple – до 30%. Кредитний ліміт до 200 тис. грн. Безкоштовні p2p-перекази і зняття коштів з банкомату без комісії тільки на 4 перші місяці користування. Необанк створив інтегрований цифровий гаманець Masterpass by Mastercard. Необанк пропонує безпроцентні операції, як «воронка» для залучення нових клієнтів, але це недовгострокової практика (як показує досвід Monobank), і це не є досить конкурентною бізнес-стратегією. В цілому поки не проглядається якийсь певний вектор або задум засновників. Банк має більше незадовільні відгуки через неналежну роботу мобільного застосунку, високі комісії за операції. Негативними є відгуки щодо депозитів та низьких відсотків за депозитами, високих відсотків та скритих списаннях, тобто не прозора політика щодо послуг.

5) Neobank – це стартап від АТ «Concord Bank» і є доступним для фізичних осіб – клієнтів Concord Bank з грудня 2020 року, а для ФОП і юридичних осіб – з лютого 2021 року. Цифровий банк Neobank (в колаборації з компанією Neo.Pro) входив до екосистеми Concord Fintech Solutions і був першим і єдиним інтернет-банком в Україні, який орієнтований

на обслуговування насамперед ФОП та юридичних осіб. При цьому фізичні особи також обслуговувались. Підприємці надавали окремий доступ бухгалтеру. За допомогою банку можна було відкрити касовий апарат в телефоні. На той час необанк пропонував доступні тарифи на обслуговування: пакет для ФОП – 50 грн/міс., а для компаній – 200 грн/міс. (за умови наявності руху коштів на рахунку). Крім класичних послуг, необанк планував просувати власний еквайрінг [21]. За відгуками клієнтів, цей необанк блокував картки, незадовільною була техпідтримка, проблеми з ідентифікацією влаників картки, були скарги, що банк блокував кошти клієнта на необґрунтованих підставах.

6) TodoBank створено як продовженням мобільного застосунку «Megabank Online» від Мегабанку. Цей необанк працював на його ліцензії та емітував власні картки на базі Visa Gold Rewards, пропонуючи 7% на залишок картки. Кредитний ліміт — до 200 тис. грн. з пільговим періодом до 62 днів. Кешбек 1% на все, зокрема на ЄРЦ. На момент заснування даного необанку основна відмінність сервісу від інших необанків була наступною: щоб стати клієнтом todobank, необов'язково замовляти карту todobank, для цього можна було завантажити мобільний додаток і почати використовувати todo за допомогою будь-якої карти українського банку. При цьому всі функції відкривались саме для власників картки todobank – наприклад, оплата комунальних без комісії та отримання кешбеку. Основна діяльність була зосереджена на карткових сервісах, по суті це додаток до карткового бізнесу. Засновник проєкту стверджував, що з появою todo МегаБанк став на 90% більше «оцифрованим», ніж був до цього [21]. TodoBank передбачав, що в перспективі стане аналогом британського Starling Bank, який взяв участь у державній програмі фінансування, спрямованій на пом'якшення наслідків пандемії COVID-19. Так синергія Мегабанк і todo, маючи процесинг платежів ЄРЦ з єдиною квитанцією, мали потенціал стати сучасним цифровим

рішенням для прийому платежів від населення, якщо держава в антимонопольних цілях прийме рішення про диверсифікацію.

Під час свого існування клієнти не були задоволеними. Основними недоліками в роботі необанку були наступні: тривале оформлення карти, незадовільна служба підтримки; не прозора політика щодо повернення кешбеку, замість обіцяного 1%, змінено на 0,5; невідповідність необанку його основним функціям через те, що пропонували вирішити проблеми безпосередньо у відділенні банку, що суперечить концепції необанку, який безпосередньо передбачає віддалене спілкування клієнта з банком та безконтактність з клієнтами. Тобто даний банк не міг надати якісні послуги та вирішувати проблеми клієнтів онлайн, дистанційно. Відбувались блокування карток при здійсненні покупок на онлайн платформах інших країн, повільне оброблення платежів, незадовільна служба підтримки, блокування акаунту та інше.

Отже, багато необанків які існували в Україні, мають незадовільні відгуки від клієнтів. Monobank є лідером серед споживачів України у сфері необанкінгу. Цей український необанк та інші, що продовжують працювати та конкурують з лідером, в умовах економічної нестабільності мають наступні переваги: мінімальні витрати на створення та утримання головного офісу та відділень, адже необанки створені на цифровій платформі в Інтернеті; мінімальні витрати на документообіг, вся документація зберігається онлайн.

У банківському бізнесі не залишилося жодної операції, яка б не була запропонована сучасними фінтех-компаніями. При цьому всі операції мають такі переваги, як дешевизна, зручність та оперативність. Банки як посередники у фінансових операціях втрачають клієнтів на користь фінтех-компаній, що виникають, та «необанків».

Технологічні нововведення в банківській справі широко реалізуються й в Україні. Однією з цілей Стратегії НБУ до 2025 року є рух у напрямку активізації фінансових технологій та відкрита банківська політика, які

підтримують перехід суспільства до цифрового банкінгу. Як свідчать прогнози, проникнення онлайн-банкінгу у 2025 році охоплюватиме 22% населення України; у 2021 році – 15% (рис. 2.1).

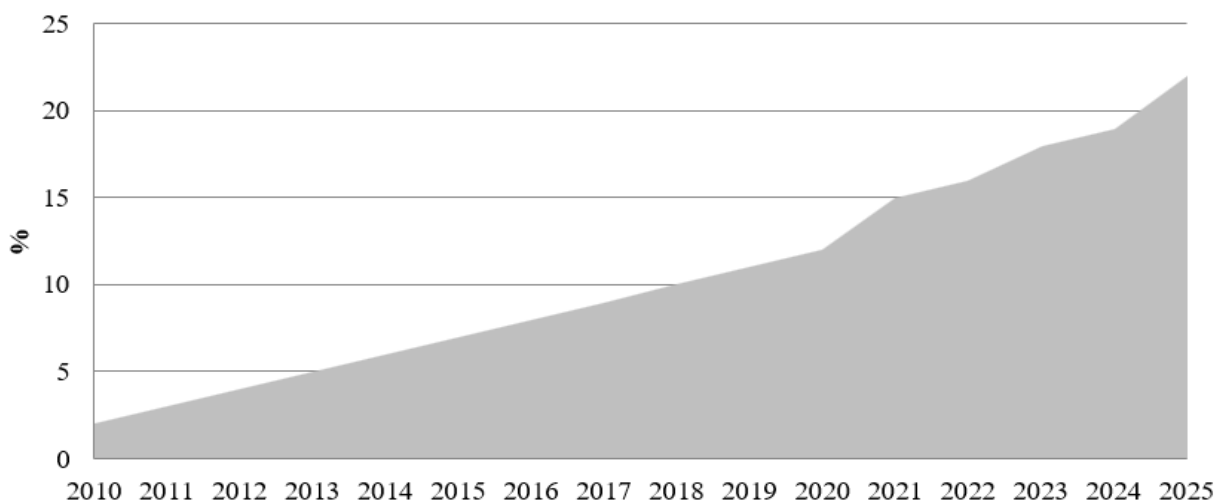

Рис. 2.1. Динаміка проникнення онлайн-банкінгу в Україні

Джерело: [21]

Процеси цифровізації значно змінили поведінку та запити українських клієнтів, що з часом сприяло скороченню кількості відділень банків за останні роки (рис. 2.2).

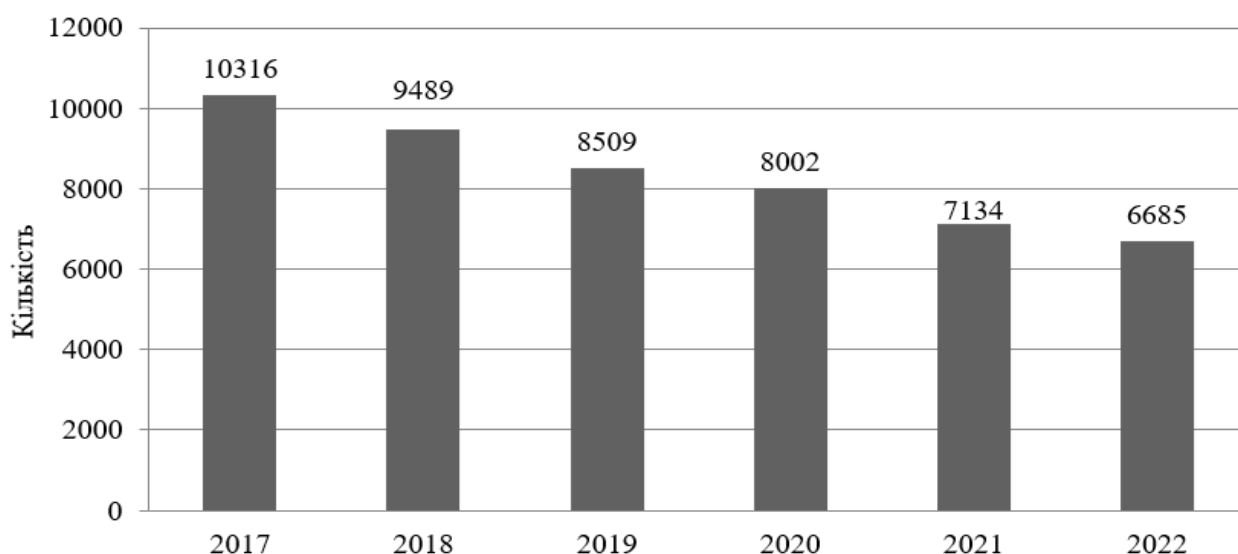

Рис. 2.2. Динаміка кількості відділень банків в Україні

Джерело: [21]

Скорочення кількості відділень банків в Україні обумовлено розвитком цифрових банків. Платіжні послуги і необанки вже сьогодні конкурують із традиційними банками на полі міжнародних грошових переказів та кредитних сервісів. Для здійснення р2р-платежу з рахунку в іншому банку достатньо скористатися одним із сайтів або мобільних додатків.

Банкіри виділяють п'ять найбільш перспективних цифрових технологій, в які фінтех-компанії планують інвестувати кошти у найближчі роки (рис. 2.3).

Діяльність фінтех-компаній змушує традиційні банки підтягувати свій технологічний рівень. Існування інтернет-сайту, мобільної версії, особистого кабінету користувача вже стало стандартом для сучасного банку. Можна вважати, що традиційні банки почали конкурувати з цифровими банками з приводу застосування різних сервісів на віддалені, через мобільні додатки.

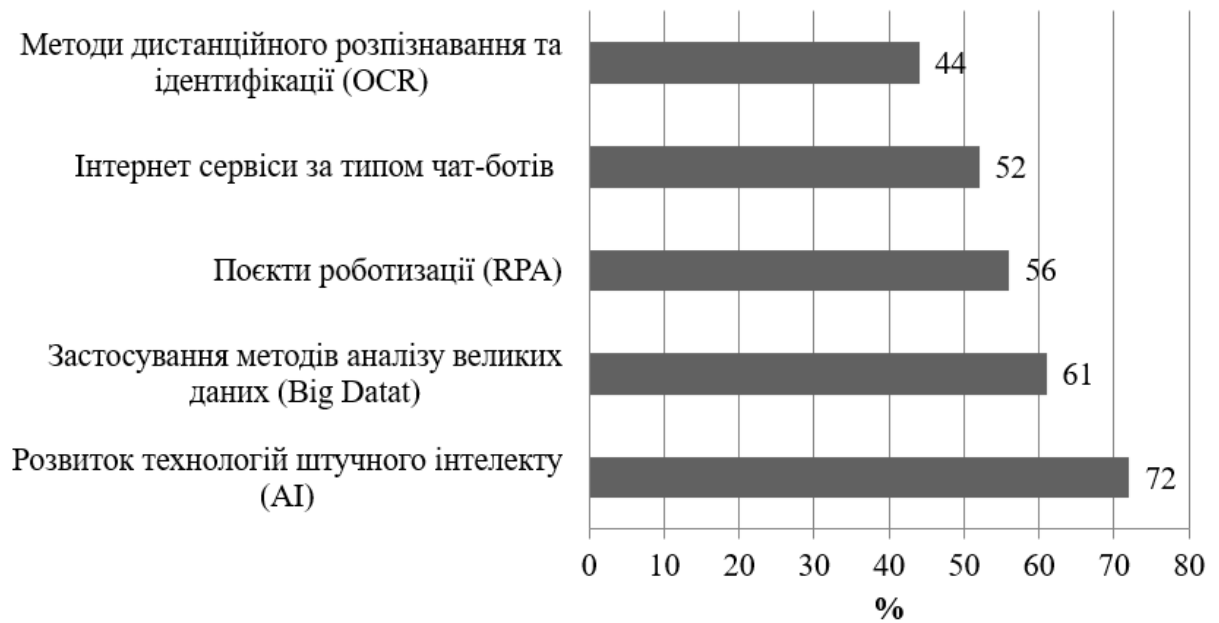

Рис. 2.3. Перспективні цифрові технології фінтех-компаній

Джерело: [21]

Користувач за замовчуванням чекає таких сервісів, як, наприклад, смс-повідомлення про рух коштів або можливість керування своїм рахунком онлайн. Вже нікого не здивувати можливістю онлайн-оплати рахунків, у тому числі й рахунків за комунальні послуги та штрафів. Фінтех зараз уже розробляє те, з чим банки лише планують експериментувати. Найімовірніше, одні нововведення приживуться, інші ні: цьому сприяє конкурентна боротьба між новими фінансовими підприємствами. Щоб конкурувати з фінтех-проектами банкам, в умовах нового ринку, доводиться швидко перебудовуватися самим, або шукати напрямки для співпраці.

Порівнюючи показники необанку з традиційними банками, можна говорити про задовільні результати розвитку необанкінгу в Україні (табл. 2.3). Існує позитивна динаміку розвитку необанкінгу в Україні. Кількість клієнтів найпершого та найпопулярнішого необанку України за останні 5 років зросла на 5,6 млн. осіб або у 12,2 рази та випереджає зміни клієнтів АТ «КБ Приватбанк» та АТ «ПУМБ».

Таблиця 2.3

Клієнтська база банків та необанку в Україні, млн. осіб

Найменування	2018	2019	2020	2021	2022	Абс. зміни (2022 від 2018)	Темп росту (2022 до 2018)
Monobank (ліцензія Universal Bank)	0,5	1,7	2,9	4,5	6,1	5,6	12,2
АТ «КБ Приватбанк»	22	17,2	17,8	18,1	18,3	-3,7	0,83
АТ «ПУМБ»	1,6	2	2,2	1,8	1,5	-0,1	0,94

Джерело: [26]

Маємо зробити висновок, що приріст клієнтської бази найпершого та найуспішнішого необанку «Monobank», у порівнянні з традиційними банками, є найбільшим, що для наочності показано на рис. 2.4.

Отже, клієнти «Monobank» зросли в 12,2 рази (6,1 млн. осіб / 0,5 млн. осіб), тоді як темп приросту АТ «КБ «Приватбанк» склав лише 0,83. Зростання клієнтів АТ «ПУМБ» було більшим, ніж у АТ «КБ «Приватбанк», і склало 0,94. Таким чином, можна говорити, що між традиційними банками також ведеться конкурентна боротьба за клієнтів. До того ж вони вимушені конкурувати з цифровими банками, зокрема з «Monobank», який є лідером серед інших необанків України.

Рис. 2.4 Темп росту клієнтів серед конкурентів станом на 01.01.2023 (до 2018 року)

В табл. 2.4 представлено порівняння послуг АТ «КБ «Приватбанк» та «Монобанк» для визначення конкурентних переваг останнього.

Таблиця 2.4

**Конкурентне порівняння кредитних послуг традиційного банку та
необанку за кредитною карткою**

Найменування	«Монобанк»		АТ «КБ «Приватбанк»	
	Опис	Перевага чи недолік	Опис	Перевага чи недолік
1	2	3	4	5
Оформлення картки	Пункт видачі карток, або через доставку кур'єром	Зручно виключно для молодого покоління	10-15 хвилин у будь-якому відділенні	Зручно для людей будь-якого віку
Вартість обслуговування	Картки обслуговуються безкоштовно	Відсутні	Картки обслуговуються безкоштовно	Відсутні
Пільговий період	до 62 днів	Тривалість пільгового періоду більша	до 55 днів	Тривалість пільгового періоду коротша

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5
Способи поповнення картки	З карти іншого банку, через платіжні термінали. Без комісії – тільки в терміналах «ТАСкомбанк» та iBox.	Поповнення зручніше з картки іншого банку (без комісії для отримувача)	З карти іншого банку (з комісією), через власні платіжні термінали без комісії.	Поповнення є зручнішим через власні платіжні системи
Відсоток на залишок	10% (отримання грошовими коштами), кешбек	Вигідно	7% річних на залишок власних коштів на картці бонусами, якими можна розрахуватися у мережі торгових точок, що беруть участь у програмі лояльності «Бонус Плюс». Кешбек відсутній.	Не вигідно, в програмі лояльності приймає участь не велика кількість торгових мереж
Відсоток по кредитним коштам	3,2% на місяць або 38,4% річних	Вигідніше	3,6% на місяць або 43,2% річних	Відсоткова ставка є більшою
Відсоток за зняття власних коштів	0,5%	Вигідніше	1%	Комісія є більшою

Порівняльний аналіз щодо кредитних карток АТ «КБ «Приватбанк» та «Монобанк» показав, що картка від Монобанк більше орієнтована на молоде покоління та активних людей, що застосовують різні засоби цифровізації та гаджети тощо. Проте обидві картки є універсальними для всіх верств населення. Проте кешбек Монобанк вигідніший від бонусів за програмою «Бонус плюс» від АТ «КБ «Приват». Картка Монобанк від початку запроваджена під використання передових цифрових технологій. Воно виграє у АТ «КБ Приватбанк» за основними тарифами: відсоток на залишок власних коштів, плата за їх зняття, переказ на рахунок юридичних осіб та плата за користування кредитними грошима. За більшістю критеріїв оцінки карта монобанк випереджає картку «Приватбанку».

Конкурентна перевага «Monobank» порівняно до лідеру традиційного банкінгу України АТ «КБ «Приватбанк» у тому, що «Monobank» є гнучким цифровим банком, що також доведено під час війни, він зміг адаптуватись до таких найскладніших обставин – військова агресія та бойові дії – продовжувати ефективно задовольняти потреби часу, що в умовах війни посилює довіру українців та впевненість у надійності системи.

Маємо зробити висновок, що цифровий банкінг дедалі набирає обертів в Україні. Цьому сприяє лояльність клієнтів до необанкінгу, а також державна підтримка цифровізації в економіці та фінансовому секторі. Також слід зазначити, що останніми роками розпочато правові зміни на законодавчому рівні, зокрема, створення чинним урядом Міністерства цифрової трансформації, яке зокрема, регулює питання щодо віртуальних валют і цифрових технологій, а також закон про Спліт 2019 року, коли змінився порядок нагляду над фінансовими ринками і орган контролю.

Щодо фінтех-сектора для України може бути застосовний досвід системи контролю і оподаткування доходів від цифрових операцій, як у Швейцарії, впровадження державної кешлес-стратегії на підставі крипто- і блокчейн технологій, як у Японії. Імплементация подібного досвіду в Україні дозволить поліпшити інвестиційний клімат, зокрема в ІТ-сфері, фінансовому секторі, і стане стимулом для виходу малого бізнесу з тіні.

Отже, в Україні необанк є кредитною організацією, що відповідає за свою діяльність перед клієнтами в правовому полі, встановленому законами та нормативними актами. Але це такий банк, який пропонує нові цифрові сервіси, тим самим продовжуючи шлях еволюції банківського бізнесу.

Фінтех компанії, активно розвивають цифрові банківські послуги, найімовірніше зможуть вижити, фактично працюючи під контролем чи управлінням кредитних організацій. Проте не варто називати фінтех компанії необанками.

Банківський сектор проходить шляхи цифровізації разом з іншими галузями економіки. Спостереження свідчать, що цифрова еволюція банків, має значний інвестиційний ресурс, відбувається щодо швидкими темпами. Сьогодні банкіри виділяють кілька основних напрямів реалізації цифрового банкінгу: розвиток технологій штучного інтелекту, застосування методів аналізу великих даних, проекти роботизації, інтернет сервіси на кшталт чат-ботів, методів дистанційного розпізнавання та ідентифікації. Які, звичайно, не є вичерпним описом банківських інтересів до діджиталізації. Фінансово-банківські екосистеми стають важливим способом взаємодії із клієнтами. Поєднання фінансових та нефінансових послуг через екосистеми є необхідною умовою у конкурентній боротьбі за клієнта. Банки, які пропонують ці інтегровані послуги, виходять за рамки надання традиційних фінансових послуг та задовольняють ширші потреби клієнтів.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ НЕОБАНКІНГУ УКРАЇНИ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКА ПЕРСПЕКТИВА

Досліджуючи світовий досвід необанкінгу, слід зазначити, що вперше про це поняття згадувалось в США в 1994 р. після реалізації технології інтернет-банку, вбудованого в Microsoft Money. Сьогодні ж за даними дослідження, проведеного в рамках Digital Bank Report [10, с. 144], понад 70% фінансових установ у всьому світі розглядають цифровий банкінг як один із трьох своїх стратегічних пріоритетів.

Головною умовою розвитку необанкінгу на світовій арені стала економічна криза 2008 року, яка поклала початок низці злиттів і поглинань у банківському секторі [5]. Як наслідок, переважна більшість традиційних кредитних установ значно ускладнила свою IT-інфраструктуру, змусивши агрегацію та консолідацію різноманітних баз даних та модернізацію банківських стандартів запобігти сценарію 2008 року. Отже, після глобальної фінансової кризи 2008 році у банківському секторі став швидко розвиватися сегмент необанків, або банків-челенджерів (challenger banks). На відміну від традиційних банків, вони створюються практично з нуля на нових технологічних платформах. Як вже зазначалось, основна відмінність необанків полягає в тому, що вони не мають мережі філій і працюють повністю в режимі онлайн. Як правило, такі банки пропонують вищі відсоткові ставки за вкладками, нижчий рівень комісії та вищий клас обслуговування та підтримки клієнтів. Відмовившись від застарілої IT-інфраструктури, нові гравці мають більше можливостей для створення сучасних банківських продуктів [5].

На рис. 3.1 представлено розподіл кількості необанківських установ за регіонами світу станом на 01.01.2021 р.

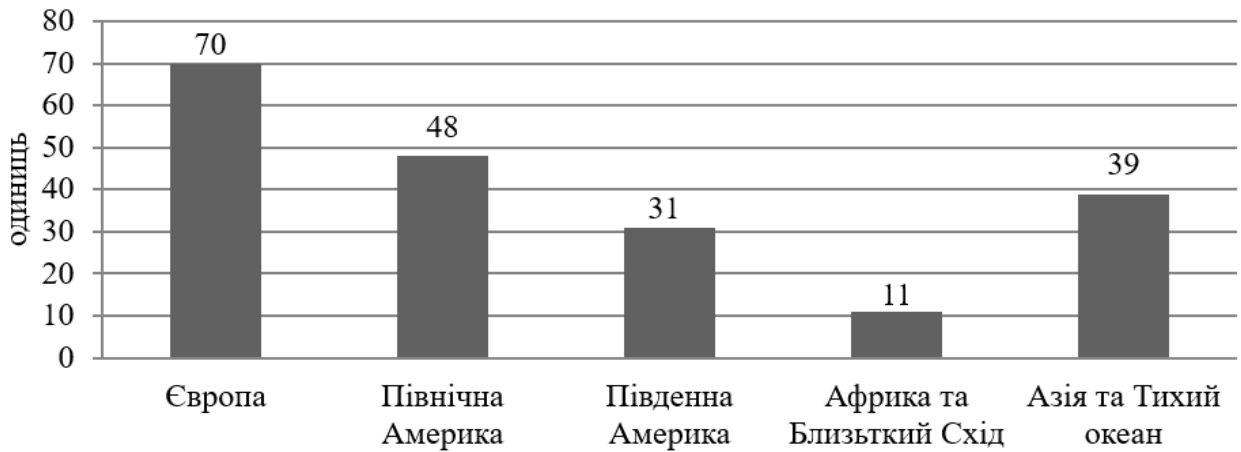

Рис. 3.1. Кількість необанківських установ за регіонами світу станом на 01.01.2021 р.

Джерело: [14]

Найбільшою кількістю необанків відрізняється європейський континент – 70 необанків. В Додатку А представлено інформацію щодо найуспішніших онлайн – банків Європи, за даними якої можна наголосити, що Великобританія є масштабним гравцем на ринку необанків у Європі, адже володіє його більшою частиною, а її найбільший необанк Revolut займає майже половину європейського ринку, відзначається високим рейтингом довіри і найвищими темпами зростання клієнтів, з урахуванням того, що працює лише 4 роки. Окрім того, Revolut має ліцензію банку і включає в себе більшість необхідних клієнту елементів.

На другому місці – Північна Америка з кількістю 48 необанків. Кількість користувачів Інтернет-банкінгу в США сьогодні становить 200,6 млн. осіб, що відповідає 61,3% від загальної чисельності населення, а за прогнозами американських економістів, після 2023 року ця цифра сягне 65,3%. А великі традиційні кредитні установи США, такі як Bank of America, JP Morgan Chase і Wells Fargo, реорганізували 15% своїх відділень, закриваючи 1-2% своїх банківських відділень щороку [9].

На думку експертів, розвиток необанків у США нині визначають три чинники:

- 1) державне регулювання;
- 2) зміна ставлення споживачів до цифрових фінансових технологій;
- 3) діяльність чинних банків.

Позитивний вплив на розвиток аналізованого сектора США мають іноземні необанки, зокрема німецький № 26 і британський Revolut, і навіть ініціативи провідних традиційних банків в області цифрового банкінгу. Так, провідний американський інвестиційний банк Goldman Sachs запустив фінтех-проект Marcus, а банк JP Morgan Chase – проект Finn.

Завдяки появі смартфонів та повсюдному впровадженню мобільних послуг необанки захоплюють дедалі більшу частину клієнтської бази традиційних банківських установ. Так, у США частка клієнтів, які користуються банківськими програмами з мобільних пристроїв, зросла з 22% у 2011 р. до 43% у 2015 р., та до 62% у 2021 р. [35]. За даними обстеження [42], 22% споживачів мають альтернативні фінансові послуги.

З позиції регулювання розвитку необанкінгу необанки поділяються на два види: використовують ліцензію вже існуючої кредитної організації та працюють на базі власної ліцензії [27, с. 69]. У першому випадку цифрові банки можуть створюватися безпосередньо традиційними банками як окремий продукт з метою залучення нової клієнтської бази або самостійно для подальшої співпраці з традиційними банками за допомогою надання їм своїх послуг. Подібна модель характерна для фінансових компаній країн із трансформаційною економікою, що розвивають, де отримувати ліцензію дорого, довго та бюрократично складно. Робота цих ліцензій обмежується територією країни, якою вона видається. У другому випадку онлайн-банки можна класифікувати ще на дві підгрупи:

- 1) необанки з банківською ліцензією, також звані «банкі-челленджери»;

2) необанки з «полегшеними» банківськими ліцензіями на емісію електронних грошей (ЕМІ) або платіжної установи (PI), пропоновані більшістю країн світу, зокрема державами-членами Європейського союзу (далі – ЄС). Такі платіжні ліцензії є регулятивною «пісочницею» для пілотування нових фінтех-проектів.

Розглянемо модель правового регулювання діяльності необанків у країнах ЄС. Банкам-челенджерам і необанкам, котрі співпрацюють із традиційними банками чи є їх «товаром», банківська ліцензія може видаватися як Центральним банком (далі – ЦБ) тієї чи іншої держави, і Європейським центральним банком (далі – ЄЦБ), що дозволяє фінтех-стартапам працювати на території Європи. У такому разі гроші клієнтів страхуються Фондом гарантування вкладів, до якого прикріплено юридичну особу. У свою чергу клієнти необанків, що функціонують з ліцензією на емісію електронних грошей, виданої ЦБ держави члена ЄС зі схвалення ЄЦБ, також мають гарантію повернення коштів навіть якщо вони не застраховані Фондом гарантування вкладів. Так, наприклад, у рамках правової системи Іспанії надання цієї ліцензії вимагає дотримання низки вимог, закріплених у статтях Королівського декрету-закону 19/2018 про платіжні послуги відповідно до положень Директиви (ЄС) 2015/2366 Європейського Парламенту та Ради ЄС від 25 листопада р. про платіжні послуги на внутрішньому ринку [38]. Директива встановлює вимоги до початкового капіталу та підтримання достатнього обсяг власних коштів стосовно бізнес-показників (стаття 19), а також забезпечує захист коштів користувачів платіжних послуг (стаття 21). Хоча ці обмеження гарантують безпеку, вони не дозволяють необанкам видавати кредити.

Як показує практика США, Сінгапуру, Литви та інших держав, прогресу галузі сприяє стимулююча державна політика, найчастіше у вигляді послідовних дій Центрального банку. Так, наприклад, Центральний банк Литви демонструє свою зацікавленість у розвитку фінтех сфери, регулярно

видаючи ліцензії та пропонуючи різні ініціативи. Після виходу Великобританії із ЄС за підсумками 2020 року Литва стала головною європейською юрисдикцією з найбільшою кількістю виданих платіжних ліцензій, з яких 2 РІ та 8 ЕМІ [39].

Стрімке зростання клієнтів необанків, стійкість їхньої бізнес-моделі в довгостроковій перспективі викликає побоювання в експертів. Так, використання необанками низьких відсоткових ставок дозволяє швидко набирати базу користувача, але значно збільшує ризик їх кредитного портфеля і скорочує потенціал отримання відсоткового доходу (тобто різниці між відсотками, отриманими за виданими кредитами, та відсотками, виплаченими за депозитами). У зв'язку з цим постає питання: чи зможе необанк отримувати прибуток у разі значного погіршення якості кредитного портфеля та зростання простроченої заборгованості та невиплат за кредитами. У разі закриття рахунків клієнтів необанк може опинитися у набагато важчій ситуації, ніж традиційний банк. Крім відсоткового доходу, джерелом доходу для необанків є комісії, що стягуються з клієнтів. Хоча деякі необанки заявляють про відсутність комісій, це не зовсім правильно, оскільки вони одержують частину міжбанківської комісії. Проте стійкість такої бізнес-моделі у довгостроковій перспективі викликає побоювання з таких причин:

- 1) міжбанківські комісії знижуються під тиском регуляторів у США, ЄС та Канаді, і цей процес триватиме;
- 2) необанки, які не мають власної ліцензії, змушені ділити міжбанківську комісію з банком, чиею ліцензією вони користуються;
- 3) одного комісійного доходу може бути недостатньо для досягнення беззбитковості та зростання бізнесу.

Підсумовуючи основні тенденції та регулювання розвитку необанкінгу на світовому ринку, слід зазначити, що необанки надають ті ж послуги, як і традиційні банки: рахунки та операції з них; кредити; управління капіталом; інвестиції; депозити тощо. Крім того, більшість використовують і сучасні

формати: краудфандингові платформи, фінансових роботів-консультантів та криптовалют. Набір послуг та масштаби діяльності необанків в окремих країнах визначаються рівнем їх економічного та технологічного розвитку, чинними законодавчими нормами та ступенем зрілості банківської системи. Перевага необанків полягає у мінімізації витрат (відсутність офісів, паперового документообігу тощо), завдяки чому підвищується швидкість обслуговування, застосовуються низькі тарифи, використовується персональний підхід до клієнтів, що вигідно і для клієнтів.

За кордоном діяльність необанкінгу вже набула значного розвитку за рахунок державної підтримки. Проте Україна лише починає розвивати такий вид бізнесу. Темпи розвитку необанків в Україні стримуються певними перешкодами, де основною є недосконале законодавство в сфері цифрових технологій в небанкінгу та ліцензуванні їх діяльності.

Ключовими проблемами та перешкодами для розвитку необанкінгу в Україні є також наступні:

- великі початкові інвестиції, що складає близько від 1 млн. дол. США;
- значні витрати на створення та впровадження додатків і програм, на розробку та впровадження надійного захисту від кібершахрайства та вірусних програм.
- низький рівень фінансових знань населення та базові знання основ банківської справи;
- ризик зупинки роботи з документами та рахунками за наявності проблем із серверами; поява додаткових ризиків, які створюють FinTech-компанії для утримання конкурентних позицій банками на фінансовому ринку [14, с. 117].

Слід наголосити, що законодавство в Україні не регламентує діяльність необанків. Україна вже має велику кількість фінтех-стартапів, серед яких зустрічаються і необанки. Повноцінно реалізованим стартапом у сфері необанкінгу став проєкт Monobank, який розроблено як самостійний

приватний продукт, але запущений на базі традиційного банку UniversalBank, який здійснює управління коштами його клієнтів.

В Україні відкриття та ведення поточних рахунків та випуск платіжних карток на сьогоднішній день є виключно банківською діяльністю, що передбачено статтею 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» і статтею 14 «Про платіжні системи та переказ грошей», на відміну від законодавства Великобританії, де розвиток необанків має найбільші показники на території Європи, яке включає в себе можливість видачі певних «обмежених» ліцензій, що і є результатом такої великої кількості британських необанків на ринку. Monobank такої ліцензії не має і в близькій перспективі отримання не передбачає, адже реалізація проєкту у сфері необанкінгу в Україні повинна передбачати співпрацю з будь-яким з діючих комерційних банків.

Для створення необанку в Україні слід отримати ліцензію. Основними нормативними актами, що регулюють цю галузь, є Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», Закон України «Про фінансові послуги та регулювання ринків фінансових послуг», Закон України «Про банки та банківську діяльність».

При цьому стартап не зможе вдовольнитися лише ліцензією на надання фінансових кредитів, адже як свідчить закордонний досвід, повноцінний необанкінг – це не лише кредитування; мінімальний пакет послуг подібного стартапу включає поточний клієнтський рахунок та можливість використовувати розміщені на ньому кошти для платежів. Слід наголосити, що відкриття та ведення поточних рахунків наразі є виключно банківською діяльністю, що передбачено ст. 47 Закону України «Про банки та банківську діяльність». Жодних «обмежених» ліцензій, як у Великій Британії, нашим законодавством не передбачено. Тому проєкт із створення необанку, який передбачає ведення клієнтських рахунків та випуску платіжної картки, можливий лише на базі класичного банку. Емітентом платіжної картки має

бути лише банк, який уклав договір з відповідною платіжною організацією, що зазначено статтею 14 Закону України «Про платіжні системи та переказ грошей». Таким чином, реалізація проєкту у сфері необанкінгу в Україні повинна передбачати співпрацю з будь-яким діючим комерційним банком.

Зазначені вимоги законодавства на сьогоднішній день не дозволяють в повній мірі, як за кордом, ефективно впроваджувати інновації у сфері банківського обслуговування. Однак намічені тенденції у підходах НБУ дозволяють в перспективі очікувати позитивних змін у регулюванні вже найближчим часом. Зокрема, комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 р., затверджена НБУ, містить досить прогресивні реформи. Наразі є всі підстави вважати, що ці реформи будуть реалізовані.

Таким чином, основною перешкодою розвитку необанкінгу в Україні є недосконалість законодавчої бази, необхідність значних початкових вкладень, конкуренція та високий рівень недовіри населення до банків, що є складовою низької фінансової грамотності. У перспективі необхідно усунути вказані перешкоди.

Основна роль у сучасній економіці, що характеризується інтенсифікацією науково-технічного прогресу та цифровізацією ринкових продуктів, належить фінансовим технологіям. Цифровий банкінг є новими технологіями, що розвиваються, у діяльність фінансових інститутів спільно з відповідними змінами у внутрішніх та зовнішніх корпоративних та особистісних кадрових відносинах для розширеного обслуговування клієнтів та ефективної діяльності банку.

Необанки зараз є вкрай перспективним напрямком розвитку фінтех-індустрії. Якщо законодавство західних країн дозволяє цифровим банкам діяти більш гнучко, виходити на ринок та комунікувати з клієнтами, то українське законодавство здебільшого змушує необанки співпрацювати з традиційними банками. У зв'язку з цим бачиться необхідність в розробці більш детального

правового регулювання необанкінгу, що дозволяє як контролювати та стимулювати його розвиток.

Регулятивно-надзорна діяльність НБУ може здійснюватись по відношенню до необанків, які мають ліцензію. Діяльність необанків включає сукупність різних фінансових відносин, наприклад, кредитних, стосовно функції видачі кредиту, правовідносин з приводу регулювання грошового та валютного обігу коштів, що акумулюються на рахунках цифрових банків. Внаслідок необхідності їх комплексного регулювання НБУ має здійснювати взаємодію з об'єктами контрольних правовідносин за допомогою використання наглядових цифрових технологій. Необхідність їх застосування обумовлена старінням підходів нагляду, що ґрунтуються на аналізі ретроспективних даних [30]. Наглядові цифрові технології – це автоматизований комплекс цифрових технологій, застосовуваний спрощення виконання організаціями вимог регулятора. Вони призначені для спрощення здійснення регулятором процесу нагляду: автоматизації та централізації збору даних, виявлення неправомірних дій на фінансовому ринку, протидії відмиванню доходів та ін.

Щодо перспектив розвитку необанкінгу в Україні, відповідно до досвіду провідних країн, можливо застосування наступних заходів:

- створення банківської екосистеми із ключовим фактором доданої вартості цифрової форми даних;
- підвищення конкурентоспроможності на фінансовому ринку;
- перетворення інноваційних стартапів та малих організацій у великі компанії;
- подальше відкриття необанків на базі великих функціонуючих банківських установ;
- злиття двох і більше кредитних установ з подальшим реформуванням організаційної структури [1].

Впровадження досвіду розвинутих країн в Україні, зміни в законодавчій базі покращить інвестиційний клімат. Для отримання значної переваги над традиційними банками, небанкам слід пропонувати клієнтам більш складні та вигідні продукти. Так, сучасний небанк, задля забезпечення своєї конкурентоспроможності, має бути більш гнучким та креативним у побудові партнерських відносин з небанківськими організаціями, що може підвищити прибутковість та зменшити залежність від традиційних джерел банківського доходу.

Перехід до небанків передбачає не лише заміну відділень традиційних банків на онлайн-платформу, а й забезпечення високого рівня довіри клієнтів до небанку, підвищення фінансових знань, забезпечення безперебійної роботи технологічного обладнання, якісного індивідуального підходу, оновлення нормативно-правової бази, особливо в порядку та умов ліцензування діяльності небанків.

Важливою умовою для розвитку небанків в Україні є вдосконалення нормативно-правової бази, яка б визначила правовий статус таких установ, а також умови щодо ліцензування та регулювання їхньої діяльності. Наявність відповідного законодавства дасть змогу ефективно впроваджувати інновації у сфері банківського обслуговування.

Успіх небанкінгу в Україні в подальшому сприятиме розвитку новітніх цифрових технологічних процесів у банківській справі, запровадження нових банківських стандартів та інструментів для учасників фінансового ринку.

ВИСНОВКИ

Необанкінг є абсолютно новим напрямком у фінансовій сфері, яка орієнтована на споживання послуг через мобільні додатки, сайти, чат-боти та месенджери. Необанки поділяються на два види: використовують ліцензію вже існуючої кредитної організації та працюють на базі власної ліцензії.

Необанки не мають фізичних філій, за використанням цифрових каналів зв'язку надають клієнтам доступ до послуг із використання інноваційних функцій. Встановлено наявність чотирьох різних моделей функціонування необанків, кожна з яких часто використовується у світовій практиці. Отримані результати свідчать про те, що сучасні інтернет технології дозволяють налагодити механізм надання цифрових банківських послуг навіть в умовах економічних і політичних обмежень. Для цього необхідно створити сприятливе нормативно-правове поле, розвиток конкуренції та сприяння з боку державних регуляторних структур.

В останні роки все більше зростає інтерес до впровадження фінансових технологій, що змушує багато традиційних фінансових інститутів, таких як банки, розвивати свої бізнес-моделі у відповідному напрямку. На даному етапі розвитку банківського сектора можна помітити, наскільки швидко змінюється діяльність банків під впливом розвитку технологій, навіть можна сміливо заявити, що немає перспективи для тих банків, які ігнорують високі технології.

Поява необанків в Україні є закономірним процесом, що в першу чергу обумовлено цифровою трансформацією банківської галузі. Такі чинники, як розвиток фінансових технологій в Україні, затяжна пандемія COVID-19, повномасштабне вторгнення росії в Україну посприяли стрімкому розвитку необанків в Україні. Розвиток необанкінгу в Україні підвержений ризику технологічних збоїв або кібератак, наприклад DDoS-атаки, які можуть завадити необанкам працювати безперервно, що спрямовано на блокування

входу до мереж, переривання або призупинення послуг хоста через віддалений контроль зловмисним програмним забезпеченням.

За ліцензіями в Україні працюють наступні українські необанків: O.Bank; Neobank; TodoBank; Izibank; Sportbank; Monobank (має нагороду «Необанк року» від FinAwards 2021). Необанки України здійснюють свою діяльність за ліцензією класичних банків, що пропонують клієнтам використання власних мобільних додатків, низькі тарифи на обслуговування та кредитні продукти, високі депозитні ставки та мають окрему маркетингову стратегію розвитку. Сьогодні спостерігається тенденція активного застосування небанківських сервісів та надання їх практично всіма учасниками ринку.

Основною перешкодою розвитку необанкінгу в Україні є недосконалість законодавчої бази, необхідність значних початкових вкладень, конкуренція та високий рівень недовіри населення до банків, що є складовою низької фінансової грамотності. У перспективі необхідно усунути вказані перешкоди.

Необанки зараз є вкрай перспективним напрямком розвитку фінтех-індустрії. Якщо законодавство західних країн дозволяє цифровим банкам діяти більш гнучко, виходити на ринок та комунікувати з клієнтами, то українське законодавство здебільшого змушує необанки співпрацювати з традиційними банками. У зв'язку з цим бачиться необхідність в розробці більш детального правового регулювання необанкінгу, що дозволяє як контролювати та стимулювати його розвиток.

Важливою умовою для розвитку необанків в Україні є вдосконалення нормативно-правової бази, яка б визначила правовий статус таких установ, а також умови щодо ліцензування та регулювання їхньої діяльності. Наявність відповідного законодавства дасть змогу ефективно впроваджувати інновації у сфері банківського обслуговування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабаш Ю. Українські необанки: ключові гравці і потенційні ніші для розвитку. *НВ Бізнес*. 29 січня 2021. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/monobank-izibank-abo-sportbank-u-kogo-keshbek-bilshe-novini-ukrajini-50138385.html> (дата звернення 01.04.2023).
2. Бахарєва Я.В. Мобільний банкінг як перспективний напрям розвитку банківських інформаційних систем. *Агросвіт*. 11 червня 2018. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/11_2018.pdf (дата звернення 10.04.2023).
3. Беззуб Р.Ю. Проблеми розвитку необанків в Україні Розвиток банківських послуг та інновацій в цифровій економіці : матеріали наук.-практ. інтерн. конф. студ. аспір. і молод. вчених, Київ : КНЕУ, 14 квітня 2019 р. С. 57–59.
4. Березан А.С., Козлянченко О.М. Перспективи розвитку віртуальних банків (необанків) в Україні. *Фінансові дослідження*. 2019. 2 (7).
5. Блащук-Дев'яткіна Н.З., Капітанчук М.В. Необанкінг: зарубіжний досвід та перспектива для України. *Молодий вчений*. 2020. № 4(80). С. 290–295.
6. Букреєва Д.С., Бородіна А.О., Фастова П.Р. Необанкінг в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2021. №34.
7. Верховодов А. Кейс RBS: як традиційний банк вривається на ринг цифрових фінтехів. URL: <https://center42.tech/blog/case-rbs-neobank> (дата звернення 01.04.2023).
8. Городянська Л.В. Особливості функціонування необанків. *Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів: Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф.* (Київ, 15 травня 2019 р.). Київ, 2019. С. 141–143.

9. Губа М., Лінник А., Колесник Д. Розвиток необанків в Україні та світі. *Регіональна економіка та менеджмент*. 2019. № 2 (24). С. 71-74.
10. Гут Л.В. Небанки: зарубіжний та вітчизняний досвід функціонування *Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів: Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф.* Київ. 15 травня 2019р. С. 143-145.
11. Житар М.О., Зелінська В.С. Необанкінг: зарубіжний досвід та українська перспектива. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 2. С. 81–95.
12. Капляр К. В. Фактори внутрішнього та зовнішнього фінансового середовища як чинники розвитку необанків. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2021. № 31. С. 87–94.
13. Касич А., Наумкіна І. Процеси цифровізації як невід’ємна складова сучасного банківського менеджменту. *Економіка та суспільство*. 2021. 28.
14. Клебан О., Томашівська М., Марутяк Г. Виникнення та перспективи розвитку необанків в Україні. *Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК*. 2020. № 27. С. 117.
15. Кльоба Л.Г. Цифровізація – інноваційний напрямок розвитку банків. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/86.pdf (дата звернення 01.04.2023).
16. Корнівська В.О. Цифровий банкінг: ризики фінансової діджиталізації. *Проблеми економіки*. 2017. № 3. С. 254–261.
17. Кужелєв М.О., Житар М.О. Фінансова гнучкість прийняття рішень в інвестиційній діяльності банків : монографія. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури» Київ-Бидгощ, 2016.176 с.
18. Лобозинська С.М., Скоморович І.Г., Владичин У.В. Діяльність необанків на ринку фінансових послуг в Україні та світі. *Фінансовий директор*. 2021. № 3(43). С. 7–21.

19. Мациборська Т. Вони покорили світ: 10 найуспішніших необанків Європи. Pay Space. 11 березня 2020 р. URL: <https://psm7.com/mobilnye-banki/oni-pokorili-mir-top-10-samyx-uspeshnyx-neobankov-evropy.html> (дата звернення 02.04.2023).

20. Озерчук О.В. On-line банки: зарубіжний досвід. *Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів: Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф.* Київ, 15 травня 2019 р. С. 147–149.

21. Онлайн-банкінг в Україні. Разумков центр. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/neobanky-vs-tradytsiini-banky-iak-neobanky-zminiuiut-finansovu-systemu> (дата звернення 01.04.2023).

22. Паперник С. Необанки: закордонна історія та українська перспектива. *Юридична газета.* 2018. №10(612). URL: <https://yurgazeta.com/publications/practice/inshe/neobanki-zakordonna-istoriya-ta-ukrayinska-perspektiva.html> (дата звернення 01.04.2023).

23. Петренко І.П. Світові тенденції розвитку необанків. Майбутнє банкінгу: сучасні виклики та перспективи розвитку : збірник матеріалів II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 15 черв. 2017 р., м. Київ : КНЕУ, 2017.

24. Про Банки і банківську діяльність. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 10.04.2023).

25. Романчук М. Необанки: закордонний досвід та перспективи розвитку в Україні. *Монетарні і фінансові аспекти стабільності економічного розвитку : збірник тез пов. Всеукр. Наук. Інтернет-конфер.* Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 248–251.

26. Стечишин Т.Б. Необанки: особливості організації та перспективи розвитку в Україні. *Розвиток банківських послуг та інновації в цифровій економіці : матеріали наук.-практ. міжнар. конф. аспір. і молод. вчених.* Київ : КНЕУ, 2019 р. С. 147–150.

27. Теслюк С., Матвійчук Н., Корж Н., Деркач О. Необанки: сутність та перспективи розвитку в Україні. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 2021. №3(27). С. 61-71.
28. Українські необанки: ключові гравці й потенційні ніші для розвитку URL: <https://elnews.com.ua/uk/ukrayinski-neobanky-klyuchovi-gravczi-j-potenczijni-nishi-dlya-rozvytku/> (дата звернення 01.04.2023).
29. Федина В.В. Цифровий банкінг: сутність та перспективи розвитку в Україні. *Економіка і управління*. 2021. № 3. С. 105-112.
30. Федина В.В., Богріновцева Л. М. Необанки: світовий досвід та вітчизняна практика. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. № 6. URL: https://reicst.com.ua/pmt/issue/view/issue_6_2022 (дата звернення 01.04.2023).
31. Харламов П. Збитки та два банкрутства: НБУ оцінив роботу банків за час війни. URL: <https://mind.ua/publications/20245823-zbitki-ta-dva-bankrutstva-nbu-ociniv-robotu-bankiv-za-chas-vijni>. (дата звернення 01.04.2023).
32. Cifrovizaciya ehkonomiki (obzor). BIT. 2018. №4 (77).
33. Cifrovizaciya transformaciya (obzor). BIT. 2018. №10(83).
34. Comparing Traditional and Digital Banks: What New Skills are Needed?. URL: <https://www.fintalent.com/comparing-traditional-and-digital-banks-what-are-the-new-skills-needed/> (дата звернення 11.04.2023).
35. Consumers and mobile financial services. N.Y.: Board of Governors of the Federal Reserve System, 2022. – Mode of access: <https://www.federalreserve.gov/econresdata/consumers-and-mobile-financial-services-report-201603.pdf>.
36. DBCDE. Advancing Australia as a Digital Economy: An Update to the National Digital Economy Strategy. Canberra: Department of Broadband, Communications and the Digital Economy. Available at: <http://apo.org.au/node/34523>.

37. Designing a sustainable digital bank. Learning from the Digital Pioneers. IBM. Armonk, NY. 2015. URL: <https://www.ibm.com/downloads/cas/XGJGOJWA> (дата звернення 10.04.2023).

38. Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on payment services in the internal market, amending Directives 2002/65/EC, 2009/110/EC and 2013/36/EU and Regulation (EU) No 1093/2010, and repealing Directive 2007/64. URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex%3A32015L2366>

39. Fintech Problems: In Which Region and Country Can One Obtain a License? URL: <https://www.globallawexperts.com/NewsArticle.aspx?PID=2635>

40. G20 DETF. G20 Digital Economy Development and Cooperation Initiative. URL: <http://www.g20.utoronto.ca/2016/g20-digital-economy-development-and-cooperation.pdf>.

41. Ginovsky, J. What really is «digital banking»? *Banking Exchange*. URL: <http://www.bankingexchange.com/blogs3/making-sense-of-it-all/item/5187-what-really-is-digital-banking>

42. Internet Banking Rank 2020. – Marksw Webb, 2020. – Mode of access: <http://markswebb.ru/e-finance/internet-banking-rank-2020/>

43. King B. Bank 4.0: Banking Everywhere, Never at a Bank. Marshall Cavendish International (Asia), 2018. 384 p.

44. Lipton A., Shrier D., Pentland A. Digital Banking Manifesto: The End of Banks? 2016. URL: https://www.getsmarter.com/blog/wp-content/uploads/2017/07/mit_digital_bank_manifesto_report.pdf

45. Marous J. State of digital banking transformation. Digital Bank Report. 2019. URL: <https://www.digitalbankingreport.com/trends/state-of-digital-banking-transformation/?article>. (дата звернення 10.04.2023).

46. Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD: Digital economy OECD. URL: <http://www.oecd.org/daf/competition/The-Digital-Economy.pdf>.

47. Sharma G. What is Digital Banking? URL: <https://www.ventureskies.com/blog/digital-banking>. (дата звернення 10.04.2023).
48. Skilton M. Building the Digital Enterprise: A Guide to Constructing Monetization Models Using Digital Technologies. Berlin: Springer, 2015.
49. Skinner, K. Digital Banking. How to create a digital bank or become one. 2014. 320 p.
50. The Rise of Neobanks: Meet The New Digital Challenger Banks. SmallBusinessPrices. URL: <https://smallbusinessprices.co.uk/rise-of-neobanks/> (дата звернення: 10.04.2020)
51. Wewege L., Thomsett M.C. The Digital Banking Revolution: How Fintech Companies Are Transforming the Retail Banking Industry Through Disruptive Financial Innovation. 3rd edition. De Gruyter, 2019. 138 p.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1

Порівняльна характеристика найбільших європейських банків станом на
01.01.2021 року

Показник	N26	Monzo	Revolut	Moneys	Starling	Tandem	Pocket
Країна	Німеччина	Велика Британія					
Рік заснування	2013	2015	2016	2013	2014	2015	2014
Рейтинг довіри	3,9	4,4	4,7	4,4	4,5	3,5	3,9
Частка ринку, %	18,73	16,06	42,82	7,49	4,28	2,68	2,68
Приріст клієнтів, %	75	50	166,37	100	100	0	25
Банківська ліцензія	+	+	+	-	-	-	-
Поточний рахунок	+	+	+	+	+	+	+
Бізнес рахунок	+	+	+	+	+	-	-
Спільний рахунок	-	+	+	+	+	-	-
Захист FSCS	-	+	-	-	+	+	-
Apple Pay	+	+	+	-	+	-	-
Google Pay	+	+	+	-	+	-	-

Джерело: [50]